

Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat

Beszámoló

az

Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat

2010. évi tevékenységéről

A beszámoló elkészítésében közreműködött:

Dr. Krémer András
Kalányos Zsolt
Dr. Sárközi Gabriella

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	4
Európai tendenciák.....	5
Hazai tendenciák.....	6
Az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat.....	7
Az oktatásügyi közvetítés jogszabályi háttere.....	8
Az OKSZ legfontosabb feladatai.....	9
Az OKSZ működésének fejlesztése.....	12
Konfliktuskezelési tréning pedagógusok számára.....	12
Szakmai kapcsolatok építése.....	13
Ügyeink.....	13
Az elmúlt év tapasztalatai.....	14
Közoktatási ügyeink 2010-ben.....	15
Mediáció az iskolában.....	15
Közoktatással kapcsolatos kérdések.....	18
Óvodai ügyek.....	18
Magántanulóság.....	19
Mulasztás.....	20
Középiskolai felvételi eljárás.....	21
Adatvédelmi kérdések.....	22
Családi ügyek.....	22
Munkaügyi problémák.....	22
Magatartási problémák, agresszió az iskolában.....	23
Iskola átszervezésével, szabályozásával kapcsolatos ügyek.....	24
Felsőoktatási ügyeink.....	26
Érdeklődések.....	26
Adminisztrációs konfliktusok.....	26
Betegség, fogyatékoság, speciális körülmények iránti igények.....	27
Ügyeink statisztikája.....	28
Az ügyek keletkezése az oktatási szereplő jelzése alapján.....	28
Az érintett intézmények megoszlása.....	29

Az esetek kezelése, alkalmazott eljárás	30
Távolabbi céljaink.....	32
Az elmúlt évek tapasztalatai.....	32
Statisztika	34
MELLÉKLET a 2010. évi beszámolóhoz.....	36

Bevezető

A magyar oktatáspolitikai döntéshozói az oktatásügyi közvetítői szolgáltatást hozzáférhetővé tették, szervezeti kereteit 2004-re létrehozták. E szándék szerint - összhangban a nemzetközi ajánlásokkal, azóta bizonyos vonatkozásokban követelményekkel – az állam elsősorban érdekelt abban, hogy az oktatásügy szereplői vitáikat, konfliktusait gyorsan (a bírósági, hatósági és más jogorvoslati eljárásoknál gyorsabban) legyenek képesek megoldani, azonban a felektől nem elvárható, hogy piaci alapon vegyék igénybe a szolgáltatást, ezért az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat ingyenesen biztosít mediátort számukra a konfliktus rendezésére. A jogi eljárások – a konfliktuskezeléssel ellentétben - ugyanis sok esetben jelentős hátrányokkal, időben elhúzódva, kevésbé hatékonyan képesek a vitás ügyekben az érintettek számára rendezni az adott helyzetet. Az oktatásügyben a jogi eljárás lezárásának időpontjára olyan helyzet állhat elő, amelyben már nem állítható vissza a vita keletkezésekor jogosnak ítélt igény, így pl. a tanulónak az osztályba való elhelyezése, az iskolába való felvétele, vagy egy fogyatékos gyermek elmaradt fejlesztése nehezen korrigálható. Más esetben a jogi eljárás olyan állami többletköltségeket okozhat, hogy azok jelentősen megterhelik az állami költségvetés oktatási fejezetét, ezek a többletköltségek azonban egy eredményes mediáció során, amelyben a felek önkéntesen, a jogszerű állapotot helyreállító megállapodást kötnek, nem merülnének fel.

A szakmai tapasztalatok szerint az olyan ügyekben, ahol az alternatív vitarendezés alkalmazásra kerülhet, az eljárás során jobb, a felek és az oktatáspolitikai szempontjait magasabb szinten érvényesítő eredményre vezetnek, mint a hagyományos jogi, hatósági utak, miközben jelentős költségmegtakarítást érhetnek el. E területeken a költségeket általában az állam vállalja magára, hiszen a költségmegtakarítások döntően az állam oldalán jelentkeznek, akkor is, ha az nem közvetlenül a Minisztérium költségvetési keretében, hanem önkormányzatok, hatóságok, bíróságok és más intézmények költségeiben keletkeznek. Ezen megfontolások mentén a nemzetközi gyakorlat úgy jellemezhető, hogy az államigazgatás oktatási ügyekkel foglalkozó intézményei erős ügyterelő funkciót töltenek be, amelynek során a felmerült vitákat az alternatív vitarendezés intézményeibe, eljárásaiba terelik. Ez a terelő mechanizmus sajnos hazánkban még gyerekcipőben jár, így sokszor előfordul, hogy már eszkalálódott a vita a felek között, mire megtalálják az intézmények hálójában az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálatot. Ezen az oktatási ügyekkel folytatott szakmai együttműködés erősítésén kívánunk változtatni, de elengedhetetlen az oktatási ágazat támogató kommunikációja is.

Európai tendenciák

Az Európai Charta a Demokratikus és Erőszakmentes Iskoláról (Strasbourg, 2004. 07. 16.) követelményként fogalmazza meg 2004 óta az iskolai konfliktusok alternatív módon történő rendezését. A Charta szerint minden demokratikus iskolának rendelkeznie kell egy, a diákok, tanárok, szülők és – ahol ez lehetséges – az iskolaközösség más tagjainak képviselőiből álló, demokratikusan megválasztott döntéshozó testülettel. E testület minden tagja szavazati joggal bír. Egy demokratikus iskolában a konfliktusokat erőszakmentes és konstruktív módon, az iskolaközösség minden tagjával való együttműködés jegyében oldják meg, ezért minden iskola rendelkezik egy képzett szakemberekből és diákokból álló csoporttal, amely tanácsadás és közvetítés útján közbenjár a konfliktusok megoldásában és megelőzésében. Minden erőszakos esetet kivizsgálják, haladéktalanul kezelnek és nyomon követnek, tekintet nélkül arra, hogy a diákok vagy az iskolaközösség más tagjai az érintett felek. Az Európa Tanács Oktatási Charta-ja értelmében tehát az oktatás szereplői számára biztosítani kell a mediáció és más alternatív vitarendezési eljárások elérhetőségét, de hasonlóak a trendek az önkormányzati ügyek, a környezetvédelem, a szociális területek, vagy a büntetőügyek területén is.

A Charta mellett Európa Tanácsi és Európa Parlamenti irányelvek általánosságban szabályozzák a közvetítést, amelyet kiterjesztő módon javasolt alkalmazni minden mediációs eljárásban. Ilyen a 2008/52/EK irányelv is, amely a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szól. Más nemzetközi ajánlások pedig kifejezetten a családon belüli mediációra, resztoratív (helyreállító) eljárások alkalmazására tesznek javaslatot fiatalok bűnelkövetőkkel szemben indított eljárások során.

A fejlett világ - az USA, és az utóbbi időben különösen az EU - a modern demokratikus jogállamiság működésében egyre növekvő szerepet és jelentőséget tulajdonít az alternatív vitamegoldási eljárásoknak, konfliktuskezelésnek. A társadalmakban felmerülő vitás ügyek feloldásában az egyik leghatékonyabb eljárásnak bizonyult az egyeztetés, ahol a vitás felek által közösen felkért (elfogadott) pártatlan, független harmadik fél (mediátor, arbitrátor, conciliator, stb.) egyezséget hoz létre a felek között. Az így kialakított egyezség – az egyeztető eljárást alkalmazó országokban - a hatósági, bírósági döntéseknél nagyobb elfogadottságot élvez, vagyis nagyobb eséllyel tartják be a felek, így sikeresen rendezi a konfliktussal érintett viszonyokat, ezzel lehetővé téve a további együttműködést. Ennek kitüntetett jelentősége van az oktatás területén, pl. kistélepülések oktatási szereplői (fenntartó, intézmény, pedagógusok, gyerekek, szülők) között, ahol a viták után nem lehetséges a partnerek lecserélése úgy, mint a gazdasági szerződések jelentős részében. Ráadásul, mindezt töredék ráfordítások mellett, mintha más intézmények bevonására lett volna szükség (bíróság, közigazgatási, ombudsmani hivatalok, minisztériumi apparátusok, érdekvédelemesítő szervezetek, demonstrációk nyomásgyakorlása, stb.). Mindezek alapján a nemzetközi, igazságszolgáltatási, államigazgatási és ágazati szakmai szervezetek is felhívják a figyelmet arra, hogy az állami irányítás, a kormányzati intézmények elsőrendű

érdeke és feladata a viták lehetőség szerinti alternatív vitarendezési eljárásokba terelése. Ezt az országok megtehetik a jogi szabályozás révén (a magyar jogrend mintegy tizenöt különféle jogterületen szabályoz valamilyen alternatív vitarendezési eljárást), az állami intézmények tájékoztatása, ügyfélkapcsolati gyakorlata közben, és intézmények működtetése, illetve támogatása keretében. További lehetőségként az EU-tagállamok számolnak azzal is, hogy azokban a viszonyokban, ahol az állam (képviselője, intézménye, stb.) az egyik fél, ott ebben a minőségében kezdeményezi, hogy a felek, a viták felmerülésének esetére, előzetesen is megállapodjanak az alternatív vitarendezési eljárás alkalmazásában.

Hazai tendenciák

A közvetítői tevékenység ma már a polgári jogvitákban, büntető ügyekben és közigazgatási eljárásokban is alkalmazható hazánkban. A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvényben szabályozott közvetítői eljárás tág körben teremti meg a *polgári jogi jogviták* rendezésének lehetőségét alternatív vitarendezési módszerrel. Az elmúlt években ugrásszerűen nőtt az alternatív vitarendezési eljárások alkalmazásának jelentősége a jogviták különféle területein, legújabb hazai fejleményként a büntető ügyek jelentős csoportjaiban indult meg a közvetítői eljárás alkalmazása. Meg kell jegyezni, hogy a mediáció megismertetésének szükségességéről már 2003-ban megszületett a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozat.

A büntető ügyekben alkalmazott közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény alapján alkalmazott mediációs, resztoratív technikák elemei analógia szerint alkalmazhatók más, nem büntető, hanem normaszegést feloldó ügyekben, így pl. oktatási konfliktuskezelés során. Az oktatásügy szereplőinek körében a normaszegéssel összefüggésben a konfliktusos helyzetek megoldására felmerülhet – a leginkább büntetőügyekben alkalmazott - helyreállító (resztoratív) technikák alkalmazása, amelynek jellemzője, hogy az érintettek szükségleteiből indul ki, és közvetlen részvételükre épít. A resztoratív technika alkalmazásának alapja az, hogy az elkövető, ha beismeri tettét, megbánást tanúsít és a felelősséget vállalja, a sértettel együttműködve részt vehet az általa okozott kár helyreállításában. Az eljárás ahhoz segíti hozzá az elkövetőt, hogy megértse, milyen hatása van cselekményének a sértett(ek)re, hogyan teheti jót, és miként lehet a hasonló helyzeteket a jövőben elkerülni.

Kiemelendő továbbá a hazai konfliktuskezelési gyakorlatban a kollektív munkaügyi viták köre, amelyekben egy állami fenntartású közvetítői listát működtető intézmény, a Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálat (MKDSZ) látja el a közvetítői feladatokat 1996 óta, az OKSZ közvetítője (Dr. Krémer András) egyben az MKDSZ tagja is. A közvetítés, mint szolgáltatás az MKDSZ esetében (kollektív munkaügyi problémák mediálása), és a gyermekvédelem által működtetett mediáció esetében is ingyenes.

Az oktatásügy szereplői körében számos olyan egyéb szakmai-, érdekviták, konfliktusok merülnek fel, amelyek megoldása nem az említett 2002. évi LV., vagy a 2006. évi CXXIII. törvényben meghatározott ügýtípusok konfliktuskezelési technikáival oldhatók fel, hanem oktatásügyi közvetítói tevékenység igénybevételével, vagy az iskolai gyakorlatba beépített alternatív vitarendezési technikák alkalmazásával. Feltétlenül megemlítendő, hogy mára megjelentek azok az oktatási ügyekkel is foglalkozó hatóságok és intézmények (pl. Egyenlő Bánásmód Hatóság), amelyek szintén egyre nagyobb lehetőséget látnak a területük alá tartozó hibás gyakorlatok feloldásában a mediáció alkalmazására. Ezt nagymértékben alátámasztják a nemzetközi tapasztalatok, amelyek a közvetítést határozottan a legjobb gyakorlatok közé sorolják.

A mediáció lehetőséget ad a feleknek arra, hogy jobban megértsék egymás álláspontját. Ez gyakran segít javítani a kommunikációt a konfliktusban érintettek között, akik olyan kooperatív megoldást találhatnak, amely jobb jövőbeni kapcsolatokhoz vezet. A mediáció rugalmas és megengedi, hogy ne csak az „ügyel” foglalkozzanak a felek, hanem az okokkal is, így jobb, kreatívabb megoldások születhetnek az egyeztetés folyamán. Ha a konfliktussal érintettek időben igényelnek alternatív vitarendezési technikákat, a mediáció segíthet elkerülni az eskalációt, és a probléma elmérgesedését. A mediáció előnye nem utolsó sorban az is, hogy egy konfliktuskezelő eljárás nagyságrendekkel olcsóbb és gyorsabb más hatósági eljárásoknál. Történtek kísérletek a világ egyes országaiban, hogy az ilyen esetekre eljárás-ökonómiai számításokat végezzenek, ezek minden esetben azt bizonyították, hogy a közvetítói eljárás költségei nem is mérhetők más eljárásokhoz képest. Ilyen összevetések megtétele indokolt lenne a hazai viszonyok között is, bár a költségek összesítése nem egy intézményben, vagy költségvetési sorban jelenne meg. A szakminisztérium ráfordításain kívül a költséghatékonyság megjelenik a közigazgatási hivatal, a bíróság, a családsegítő, és más érintett intézmények ráfordításaiban.

Az Oktatásügyi Közvetítói Szolgálat

Az Oktatásügyi Közvetítói Szolgálatot (OKSZ) 2004-ben az Oktatási Minisztérium, hozta létre, az iroda jelenleg az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetben belül (OFI) működik. Az Oktatási Minisztérium célja az volt, hogy az oktatás szereplői számára elérhetővé tegyen korszerű vitarendezési eljárásokat, amelyek jó esélyt adnak a viták hatékony, szakszerű, költségmentes - valamennyi fél számára elfogadható - megoldására. Az OKSZ működése feletti kontroll az OFI főigazgatójának felügyeletén keresztül valósul meg, anélkül azonban, hogy az OKSZ önállóságát, működése során pártatlanságát, függetlenségét korlátozná. Az OKSZ fejlesztését támogatandó az OFI középtávú stratégiájában (2008-2013) célul tűzte ki az OKSZ-nek, mint szervezeti egységnek a bővítését, munkafeltételeinek javítását.

Az oktatásügyi közvetítés jogszabályi háttere

Az 1/2007. (I. 9.) Kormányrendelet 1. § (1) bekezdésében foglalt kijelölés alapján az oktatásügyi közvetítői szolgálat feladatait az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat elnevezésű szervezeti egység útján látja el. Az OKSZ hozzájárul az alternatív vitarendezési kultúra és szemlélet elterjesztéséhez az oktatásügy valamennyi ágában.

Nagy előrelépésnek számít a magyar oktatási konfliktuskezelés terén, hogy az OKSZ-hez fordulás joga 2005-ben már az oktatási szereplők jogaként szerepelt a köz- és felsőoktatási jogszabályokban. Az OKSZ tevékenységének megismertetéséhez, jogszabályi megalapozottságához nagy lépést a Felsőoktatási törvény és a Közoktatási törvény módosítása jelentette, amely oktatási jogként deklarálta az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálathoz való fordulás jogát. A közvetítés olyan sajátos konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása. Az eljárásban közvetítő vesz részt, akinek feladata, hogy pártatlanul, lelkiismeretesen, legjobb tudása szerint közreműködjen a felek közötti vitát lezáró megállapodás létrehozásában.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 46. § (7) bekezdés e) pontja szerint a hallgatót megilleti az érdekvérvényesítés és a jogorvoslat joga, e körben különösen, hogy igénybe vegye az OKSZ-t. Ugyanezen törvény 75. § (2) bekezdése szintén rögzíti, hogy a hallgató jogainak sérelme esetén igénybe veheti az OKSZ-t. E jogosultság a felsőoktatási intézmény dolgozóit is megilleti, a törvény 82. § (1) bekezdés d) pontja úgy rendelkezik, hogy a felsőoktatási intézmény minden alkalmazottjának joga, hogy igénybe vegye a Szolgálatot. A felsőoktatási törvény szerint az OKSZ célja, hogy elősegítse az e törvényben meghatározott jogokkal kapcsolatban keletkezett vitás ügyek rendezését, feltéve, hogy a vitás ügy rendezése nem tartozik más külön törvényben szabályozott közvetítői vagy békéltetői eljárásra.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 13. § (6) bekezdése szülői jogként nevesíti az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálathoz fordulás lehetőségét: a szülő joga, hogy saját vagy gyermeke ügyében, valamint a közérdekű igényérvényesítés¹ során igénybe vegye az OKSZ-t.

Az OKSZ-hez fordulás lehetőségét még egy helyen megtaláljuk, mégpedig a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 6. §-ában, amely

¹ A szülőt megilleti a közérdekű igényérvényesítés joga. A közérdekű igényérvényesítés joga alapján a szülő - a közérdekű kérelmekkel, panaszokkal és bejelentésekkel kapcsolatos eljárásokra vonatkozó rendelkezések szerint - eljárást indíthat, vizsgálatot kezdeményezhet az intézmény vezetőjénél, az intézmény fenntartójánál, a jegyzőnél, a főjegyzőnél, a közoktatási feladatkörében eljáró oktatási hivatalnál vagy más hatóságnál minden olyan esetben, amikor konkrétan nem határozhatók meg a jogaiban sértett személyek, illetve a veszélyeztetett személyek köre.

szerint, ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, illetve a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, segítséget kérhet a gyermekjóléti Szolgálatától, illetve az OKSZ-től vagy más, az ifjúságvédelmi, családjogi területen működő szolgálattól.

Az OKSZ működésével kapcsolatban a törvények további jogalkotási feladatoként jelölik meg az oktatásügyi közvetítői eljárás igénybevétele jogszabályi háttérének kidolgozását. A felsőoktatási törvény szerint a szakminiszter felsőoktatás-szervezési feladatai körében működteti az OKSZ-t, és a Kormány kap felhatalmazást arra, hogy az oktatásügyi közvetítői szolgálato(ka)t rendeletben jelölje ki. A közoktatási törvény 94. §-a alapján szintén az oktatásért felelős miniszter feladata szabályozni az OKSZ igénybevételének rendjét, feladatait és működését.

Az OKSZ legfontosabb feladatai

- a beérkező vitás ügyek gyors, hatékony kezelése, egyeztetések, tanácsadások, közvetítések lefolytatása,
- az OKSZ tudomására jutó, közvetítésre alkalmas ügyekben a felek tájékoztatása, szolgáltatás felajánlása,
- a felekkel való kapcsolattartás,
- kapcsolattartás más közvetítői intézményekkel, szervezetekkel
- kapcsolattartás oktatási ügyekkel foglalkozó intézményekkel (Egyenlő Bánásmód Hatóság, Oktatási Hivatal, minisztériumok, Oktatási Jogok Biztos, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Hallgató Ügyvédje, Országgyűlési Biztosok Hivatala, stb.)
- részvétel a viták feloldását támogató konferenciákon, szakmai napokon
- tapasztalatok feldolgozása az éves beszámolókbán,
- az oktatási konfliktuskezelés népszerűsítése, oktatási szereplők érzékenyítése az alternatív vitarendezési technikákra,
- az OKSZ további feladatoként jelenik meg, hogy az OFI keretei között megvalósuló, Alternatív vitarendezési programot szakmai tapasztalataival támogassa, fenntarthatóságában segítsen. E program keretei között az oktatás valamely területére az oktatási konfliktuskezelés, mint szolgáltatás kiépítésére, az OKSZ megerősítésére kerülhet sor akár az OFI regionális irodák átalakításával közvetítői irodákká.

Feladat célcsoportja

- Valamennyi oktatási szereplő, valamint azok partnerei: szülők, szakmai szervezetek, civil- és érdekvédelmi szervezetek (felsőoktatás, közoktatás és szakképzés).

Az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat feladatai: mediáció, tanácsadás, népszerűsítés, ügyterelés

A Szolgálatnak négy fő célja van; a szolgáltatás biztosítása, tanácsadás, tájékoztatás, valamint a hatékony ügyterelés kiépítése.

Az OKSZ legfőbb feladata, hogy állandó szolgáltatásként nyújt **mediációt** (ingyenes oktatásügyi közvetítést), és vitarendezéssel kapcsolatban **tanácsadást** azon oktatási szereplők számára, akik konfliktusrendezésükben az OKSZ-t közvetítőként felkérik. A mediációban a közvetítő (mediátor) tevékenységének célja, hogy a vitában álló felek között a bizalmat, a kommunikációt és együttműködést helyreállítsa, és ezáltal az oktatásügyi vitát feloldja. Az OKSZ jelenleg költségmentes megoldást kínál a vitában álló feleknek. A térítésmentes szolgáltatás mértéke 12 – nem feltétlenül egymást követő - tárgyalási nap (ide nem számítva a tárgyalást megelőző előkészítő üléseket). Az ingyenes tárgyalási napok magas számának megállapítását az indokolja, hogy az oktatási konfliktusban érintett felek általában időben kötöttebbek, ezért az oktatásügyi közvetítőknek igazodniuk kell ahhoz, hogy az oktatás területén nehezebben összeegyeztethető a közvetítés időpontja, időtartama, vagyis több rövidebb tárgyalásra kell számítani.

Egy oktatási konfliktus esetén a felek önkéntes felkérésére az OKSZ közvetítője, mint egy külső, független, semleges fél, általában eredményesen működik közre a felek érdek-, vagy jogvitájának rendezésében. A felek védelme érdekében a mediátort teljes körű titoktartási kötelezettség terheli a közvetítői törvény és az OKSZ-re vonatkozó szabályozás értelmében, valamint a mediátor az OKSZ Etikai Kódexét is magára nézve kötelezőnek fogadja el (az Etikai Kódex az OKSZ honlapján elolvasható). Fontos megjegyezni, hogy azzal, hogy a felek felkérik az OKSZ közvetítőjének közreműködését, nem mondanak le jogorvoslati jogaikról, vagyis a vita sikertelen rendezése után akár hatósághoz, bírósághoz, ombudsmanhoz is fordulhatnak jogaik érvényesítése érdekében.

Az oktatási konfliktus bármely oktatási szereplők között felmerülhet. Közvetítésre felkérés érkezhetsz tanulótól, gyermek szülőjétől, (óvoda)pedagógustól, intézményvezetőtől, fenntartótól (egyház, önkormányzat, alapítvány), de felkérés történhet gyámügyi intézménytől, nevelési tanácsadótól, ifjúságvédelmi felelőstől, rendőrségtől, akár tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságtól is, ha az oktatási konfliktusban közvetlenül érintett. 2010-ben felkérést történt gyermekvédelmi szakemberektől is.

Az oktatási konfliktus számos területen kialakulhat, lehet az egy intézmény-átalakítás, -bezárás kapcsán kialakult vita, vagy oktatási intézmény és fenntartója közötti konfliktus, vagy akár a nevelési-oktatási intézmény szerződesei, belső dokumentumai körül kialakult vitás kérdések. Mindezek mellett az OKSZ-t igénybe lehet venni akár fegyelmi ügyet követő, vagy fegyelmi tárgyalást megelőző egyeztetés során, egyéni szakmai-, munkaügyi és egyéb (jog)viták kialakulásakor, moderálást igénylő megbeszélések esetében.

Hogyan lehet igénybe venni az OKSZ szolgáltatásait? A felkérést, a közvetítő

közreműködésének elfogadását a vitában álló feleknek egyező akaratuk kinyilvánításával, írásban kell megtenniük az OKSZ felé (a felkérő nyilatkozat a honlapról letölthető). A felkérés után a felek a közvetítővel együttesen határozzák meg a közvetítés helyét, kezdetének idejét. A közvetítői eljárás lezárása alapvetően és elsődlegesen azon a napon zárul le, amikor a felek a megállapodást aláírják.

Az OKSZ a konfliktusok kialakulásának **megelőzésben** is szerepet vállal azzal, hogy segíti a munkahelyi, intézményi, illetve az intézmény és fenntartója közötti béke megőrzését, ezért ilyen igény esetén szakmai tanácsadást, tájékoztatást nyújt a munkaügyi kapcsolatok, intézményi kapcsolatok körébe tartozó kérdésekben.

Az OKSZ szolgáltatása nemcsak a mediációban és a tanácsadásban merül ki; egy hosszú távú stratégia részeként a szolgáltatás folyamatos bővítésével az OKSZ **népszerűsíti** a konfliktuskezelést, a közvetítés és mediáció, mint új tevékenységek, ismeretek meghonosításának, elterjesztésének elősegítését és aktívan részt vesz a pedagógusok érzékenyítésében az alternatív vitarendezési módszerek iránt. Pedagógiai szakmai napokon, konferenciákon, szülői értekezleteken, szakmai tárgyalásokon, iskolai fórumokon számos alkalommal mutatta be az OKSZ tevékenységét az oktatás szereplőinek (a rendezvények a beszámoló a mellékletében olvashatók).

2010-ben az oktatási konfliktuskezeléshez kapcsolódó **jogalkotási** folyamat egyeztetéseiben is aktívan részt vett a Szolgálat. Az OKM OKSZ-re vonatkozó rendelet-tervezetének egyeztetésében szakmailag részt vettünk. Jogalkotási szakmai műhelyt szerveztünk, amely az iskolai egyeztető eljárás szabályozási anomáliáinak feloldására tett javaslatot a NEFMI-nek. A szakmai műhely tagja: Ifjúsági Közélet Fejlesztéséért Alapítvány, Diákközéletért Alapítvány, Országgyűlési Biztosok Hivatala, OKSZ munkatársai.

Az OKSZ további prioritása, hogy az oktatási problémák a legmegfelelőbb fórum elé kerüljenek, vagyis minél előbb megoldódhassanak az adott problémához leginkább értő intézmény segítségével, ezért még 2009-ben az OKSZ több együttműködést kötött oktatási ügyekkel foglalkozó intézményekkel. Az ügyek megoldásának hatékonyságát nagyban segítik az intézmények közötti együttműködések. Az ügyek hatékony terelése érdekében oktatási ügyekkel foglalkozó más szervekkel szoros együttműködés alakult ki, így az Egyenlő Bánásmód Hatósággal, a Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálattal, az Oktatási Jogok Biztosának Hivatalával, az Oktatási Hivatallal, a Doktoranduszok Országos Szövetségével és a Hallgató Ügyvédjével. Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatalával és az Egyenlő Bánásmód Hatósággal az OKSZ-nek 2010-ben is több közös ügye volt, amelyeknek szakmai konzultálása – az ügyfél beleegyezésével - telefonon történt meg az érintett ügyintézővel, ez az ügy megoldásának hatékonyságát nagyban megnövelte.

Az OKSZ működésének fejlesztése

Új elérhetősége lett a Szolgáltatnak, webcímünk: <http://oksz.ofi.hu>, e-mailcímünk: oksz@ofi.hu, de elindult a régóta tervezett önálló weboldal is az Alternatív Vitarendezési Projekttel közösen <http://iskolaivitarendezes.hu> néven.

Az <http://oksz.ofi.hu> honlapon a látogatók elolvashatják az évente megjelenő beszámolókat, valamint gyakran ismételt kérdések segítik az eligazodást, illetőleg egy házirendajánlás mutatja meg, miként lehet az iskolákban a fegyelmi előtti egyeztető eljárás rendjét az iskolai belső dokumentumokba beépíteni.

Az OKSZ tudásmegosztásra épít, ennek megfelelően az éves beszámolók és a már lezárt ügyek leírása a honlapon olvasható, csakúgy, mint a munkatársakra vonatkozó Etikai Kódex, az iskolák számára hasznos ajánlásaink, és angol nyelvű bemutatkozó szöveg is várja az olvasókat.

Konfliktuskezelési tréning pedagógusok számára

2008-ban az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet útjára indította „*Az alternatív vitarendezés, az érdekalapú tárgyalás és a resztoratív technikák bevezetése a szakképző intézmények működési és nevelési gyakorlatába*” c. projektjét. A középfokú oktatás színterén a pedagógiai munka mindennapjaiban régóta ismert problémát okoz az erőszak, a fiatalok beilleszkedési nehézségei. Mindezeknek a témáknak a közelmúltban fokozott figyelmet szentelve az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet keretein belül megszervezésre került a pedagógusok ilyen irányú továbbképzése. A konfliktuskezelés szakszerű elsajátítására szolgál az akkreditált, tanfolyami rendszerű pedagógus-továbbképzés. Az OFI szakképző intézményekkel kötött együttműködési megállapodást, hogy a szakképzők pedagógusainak a konfliktuskezelési továbbképzésben való részvételét biztosítsák. A projekt működésének jelen periódusában azt reméli az OFI, hogy az intézmények beépítik pedagógiai programjukba a továbbképzéseken tanult konfliktuskezelési megoldásokat, technikákat.

A projekt épít az OKSZ szolgáltatásaira, így a tréning során felmerülő ügyekben az OKSZ mediátora által nyújtott közvetítésre, mediációra. Az OKSZ a konfliktuskezelésről, egyeztetésről kérdező pedagógusok számára szakszerű tanácsadást biztosít, illetőleg – 2010 folyamán is többször – konkrét problémák kapcsán esetmegbeszéléseket tart. Mindezek mellett konfliktuskezelést népszerűsítő előadások prezentálásával is segíti a projektet. 2010-ben 13 ügyben vette igénybe a projekt az OKSZ szolgáltatásait.

Szakmai kapcsolatok építése

A szakmai kapcsolatok bővítése, ápolása azért fontos, hogy az oktatási ügyekkel foglalkozó szervek párhuzamos eljárásait kiiktassuk, és hogy az együttműködő intézmények az adott ügyben felismerjék a konfliktuskezelés lehetőségét, és az OKSZ-be irányítsák az ügyet.

Az OFI-n kívüli szakmai partnereink: NEFMI szervezeti egységei, Oktatási Hivatal, Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálat, Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, ELTE-PPK, Egyenlő Bánásmód Hatóság, Igazságügyi Hivatalok, Oktatási Jogok Biztosának Hivatala, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Hallgató Ügyvédje, Országgyűlési Biztosok Hivatala, Ifjúsági Közélet Fejlesztéséért Alapítvány, Diákközéletért Alapítvány, Budapesti Korai Fejlesztő, Ability Park, Fővárosi Mérei Ferenc Intézet.

Továbbá 2010-ben segítettünk a Nemzeti Tehetségsegítő Tanácsnak a Tehetségpontok konfliktuskezelési módszertanának kialakításában (Rajnai Gábor, Rudas János).

Mindezek mellett idén hallgatókat is fogadtunk, akik az OKSZ munkáját tanulmányozták.

Ügyeink

A beszámoló igyekszik bemutatni – a korábbi évekhez hasonlóan –, hogy milyen az OKSZ eseteinek a megoszlása különféle szempontok szerint. Az OKSZ tevékenységének megítélésében leginkább arra lehet támaszkodni, hogy azokban az ügyekben, ahol a felek megtalálták (felkérték, bevonták) a Szolgálatot, milyen eredményességgel tudott a vita feloldásában részt venni. E kérdés megválaszolásához kíván jelen beszámoló hozzájárulni.

A korábbi évekhez hasonlóan 2010-ben is az OKSZ elsődleges feladata volt a felkérések gyors és eredményes teljesítése. A gyorsaság szempontjának minden beszámolóban és munkatervben történő kiemelt hangsúlyozásának oka sokkal mélyebb, mint ahogy általában egy költségvetési intézmény törekszik hasonló magatartásra az ügyfeleivel szemben. Az OKSZ-t sok esetben keresik meg a vita olyan késői szakaszában, amikor már nem, vagy csak a leggyorsabb reagálással lehet segíteni. Ilyen esetekben különlegesen fontos, hogy a Szolgálatot megkereső azonnal, vagy a legrövidebb lehetséges időn belül (jellemzően itt órákat kell ezalatt érteni) érdemi választ kapjon. Emiatt is különlegesen fontos lenne az oktatásügyi közvetítés/konfliktuskezelés ismertté tétele, hogy a vitás felek lehetőleg a vita korábbi stádiumában próbáljanak meg segíti, pártatlan harmadik félhez fordulni.

2010-ben 77 oktatási ügyet regisztráltunk az OKSZ iktatókönyvében (2009-ben 51 ügy volt), a nem hozzánk tartozó ügyeket elirányítottuk együttműködő intézmények felé. A hatékonyabb ügyterelést szolgáló figyelemmel kísérjük az oktatási ügyekkel foglalkozó

szervezetek, intézmények munkáját, igyekszünk kizárni a párhuzamos ügyintézés, a párhuzamos ügyekben szakmai megbeszéléseket tartunk.

Az ügyek közül 25 db oktatásjogi, illetve munkajogi tanácsadást igényelt. Ezekben az ügyekben tájékoztatás történt a vonatkozó jogszabályi helyekről, az OKSZ tevékenységi köréről, és a hatáskörrel rendelkező intézmény kiajánlásáról.

27 ügyben telefonos, vagy e-mail-es tájékoztatás történt oktatási konfliktuskezelésről, mediációról, és az adott vitára vonatkozó szaktanácsadást nyújtottunk. Ebből 4 ügy kifejezetten a fegyelmi tárgyalást megelőző egyeztető eljárásról szólt.

Idén 7 ügyben történt helyszíni szaktanácsadás az iskolákban, ezek közül 2-ben az iskolai belső dokumentumokat is átnéztük jogi és alternatív vitarendezési szempontból.

Az elmúlt év tapasztalatai

A 2010-es évet jellemezte, hogy az oktatás módszerei, az intézmények működésének követelményei egyre erőteljesebben beépítették a „békés problémamegoldás”, a tárgyalásos, permegelőző, perhelyettesítő eljárások alkalmazásának különféle formáit, és az oktatásügy szereplői is egyre inkább számolnak ezekkel a lehetőségekkel. 2010 folyamán is több alkalommal segített az OKSZ az **iskolai belső dokumentumok** megalkotásában, átalakításában, amely során az iskola az alternatív vitarendezést, mint konfliktuskezelő eljárást beépítette a működésébe.

Az OKSZ-hez érkezett ügyek azt mutatják, hogy a **munkaviszony** változása, besorolás, bérezés, szabadságolás kérdése számos konfliktust szül az oktatási intézményekben. Az ilyen konfliktus eredője sokszor az információ hiánya, az, hogy a munkáltató nem nyújt részletes tájékoztatást a munkajogviszony jogszabályi hátteréről, vagyis a problémák mögött legtöbbször a munkaügyi kapcsolatok rendszere áll. Gyakori, hogy a munkavégzés során jelentkező szakmai különbségek és bizalomhiány vezet olyan személyes ellentétekhez, konfliktusokhoz, melyek eszkalálódásuk során munkaügyi vitákká transzformálódnak, s a „kifogások” munkáltatói, munkavállalói viszony keretében fogalmazódnak meg. Az ilyen eredetű esetekben is eredményes lehet (sok esetben volt) az alternatív vitarendezési eljárás, más, kifejezetten jogorvoslati kérdésekben, részben az oktatási, részben a Szociális és Munkaügyi Minisztérium illetékes szakemberihez irányítottuk a panaszosokat.

2010-ben a pedagógusok által jelzett konfliktusok másik csoportja egy konkrét tanuló **magatartási problémái**, agressziója, amely lehetetlenné teszi a tanítást, zavarja az osztály munkáját.

2010-ben a szülők által kezdeményezett ügyekben a legjellemzőbb a gyermeküket érintő **iskolai agresszió** jelzése, illetőleg a különleges nevelési igényű gyerekekkel kapcsolatos konfliktusok voltak (beilleszkedési, tanulási, magatartászavaros, illetőleg a sajátos nevelési

igényű gyerekek esetében). Ez arra irányítja a figyelmet, hogy a nevelési-oktatási intézmények, a fenntartók nincsenek megfelelően felkészülve az ilyen problémákkal küzdő gyermekek integráltan történő oktatására. Az OKSZ-hez érkező viták alapján az állapítható meg, hogy a különleges nevelési igényű gyerekek nevelésével érintettek közötti együttműködés nehezen alakul ki, és ahol a spontán együttműködés nem valósul meg, konfliktusok keletkeznek.

Néhány ügy esetében akkor került sor az OKSZ igénybevételére, amikor a felek között már jelentős mértékben eszkalálódott a vita, olykor hatósági, bírósági, vagy más eljárások is megindultak, illetve a helyi, vagy az országos nyilvánosság figyelme is az adott esetre irányult. Ezekben az esetekben a felek gyakran mélyen elköteleződnek, álláspontjaik megkövesedtek, és csak sokkal lassabb, óvatosabb előrehaladás megcélozható a mediációs folyamat során ezekben a helyzetekben. Az sem kizárható, hogy valamelyik fél adott pillanatban – összehasonlítva pozícióját a hagyományos vitarendezési módokban remélt, vélt pozíciójával – pillanatnyi „veszteséget” érzékel (valamilyen rész kérdésben álláspontját kevésbé védhetőnek véli), és a veszteségért a mediációt, vagy a mediátor személyét, a mediáció folyamatát teszi felelőssé. Ezekben az esetekben még világosabban derül fény arra, hogy milyen elemi fontosságú a közvetítői protokollok, etikai szabályok szigorú betartása, a pártatlanság, függetlenség és titoktartás szabályai szigorú garanciáinak biztosítása, és e garanciák láthatóvá tétele a felek és a nyilvánosság számára.

Egyes ügyekben a nevelési-oktatási intézmény valamilyen konkrét, de sajátos ügy (normaszegés, latens ellentét, konfliktus(ok) vélelme) esetében arra kérték az OKSZ-t, hogy tartson az érintettek számára előadást az iskolai viták kezeléséről, az alternatív vitarendezésről több esetben határozottan megjelölve, hogy az előadástól a konfliktus alakulását remélik. Ezekben az esetekben az előadás egy sajátos vitarendezési formává válik, amelynek különösen ott van létjogosultsága, ahol a konfliktus kihat egy közösség tagjaira, akik ily módon érintettjeivé is válnak az adott ügynek, normaszegésnek, hiszen a közösség szabályait, normáit sértették meg, és a közösséget is sérelem érte ilyen módon. Az ilyen előadások végeztével esetleg láthatóvá is válnak az addig rejtett konfliktusok, azokat az érintettek hajlandók megosztani az előadóval/mediátorral.

Közoktatási ügyeink 2010-ben

Mediáció az iskolában

A közoktatás területéről számos érdeklődés érkezett idén is, ezek egy csoportja az alternatív vitarendezésre, annak módszereire irányult. A nevelési-oktatási intézmények vezetői arról kértek információt, hogy miképpen lehet a konfliktuskezelést az iskola belső dokumentumaiba beiktatni. Az érdeklődés középpontjában a fegyelmi tárgyalást megelőző egyeztető eljárás lefolytatásának körülményei, jogszabályi háttere állt.

2008. december 9-étől hatályba lépett a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. MKM rendelet 32. §-ának módosítása, amely a következőképpen szól:

„32. § (1) Az iskolai, kollégiumi szülői szervezet (közösség) és az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat közös kezdeményezésére biztosítani kell, hogy az iskolában, kollégiumban az iskolai, kollégiumi szülői szervezet (közösség) és az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat közösen működtesse a fegyelmi eljárás lefolytatását megelőző egyeztető eljárást (a továbbiakban: egyeztető eljárás). Az egyeztető eljárás célja a kötelelességhez elvezető események feldolgozása, értékelése, ennek alapján a kötelelességző és a sértett közötti megállapodás létrehozása a sérelem orvoslása érdekében. Az egyeztető eljárás rendjét az iskolai, kollégiumi házirendben kell meghatározni. A szabályozásnál az iskolai, kollégiumi szülői szervezetnek (közösségnek) és az iskolai, kollégiumi diákönkormányzatnak egyetértési joga van.

(2) Egyeztető eljárás lefolytatására akkor van lehetőség, ha azzal a sértett, kiskorú sértett esetén a szülő, valamint a kötelelességző, kiskorú kötelelességző esetén a szülő egyetért. A fegyelmi eljárás megindításáról szóló értesítésben a kötelelességző tanuló, ha a kötelelességző kiskorú, a szülő figyelmét fel kell hívni az egyeztető eljárás igénybevételének lehetőségére, feltéve, hogy ehhez a sértett, ha a sértett kiskorú, a szülő hozzájárult. A tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő - az értesítés kézhezvételétől számított öt tanítási napon belül - írásban bejelentheti, ha kéri az egyeztető eljárás lefolytatását. A fegyelmi eljárást folytatni kell, ha az egyeztető eljárás lefolytatását nem kéri, továbbá ha a bejelentés iskolába, kollégiumba történő megérkezésétől számított tíz munkanapon belül az egyeztető eljárás nem vezetett eredményre.

(3) Ha a kötelelességző és a sértett az egyeztetési eljárásban megállapodott a sérelem orvoslásában, közös kezdeményezésükre a fegyelmi eljárást a sérelem orvoslásához szükséges időre, de legfeljebb három hónapra fel kell függeszteni. Ha a felfüggesztés ideje alatt a sértett, kiskorú sértett esetén a szülő nem kérte a fegyelmi eljárás folytatását, a fegyelmi eljárást meg kell szüntetni. Ha a sérelem orvoslására kötött írásbeli megállapodásban a felek kikötik, az egyeztető eljárás megállapításait és a megállapodásban foglaltakat a kötelelességző tanuló osztályközösségében meg lehet vitatni, illetve a házirendben meghatározott nagyobb közösségben nyilvánosságra lehet hozni.”

Az iskolai konfliktusok kezelésére új fórumot teremtett a rendelet, amely normasértés esetén lehetővé teszi az érintettek számára, hogy egyeztetési eljárásban vegyenek részt még a fegyelmi tárgyalás lefolytatását megelőzően. A rendelet 32. §-a szerint az iskolai szülői szervezet, diákönkormányzat közös kezdeményezésére az iskolában lehetőséget kell biztosítani egyeztető eljárás intézményesítésére. Az egyeztető eljárás célja a kötelelességhez elvezető események feldolgozása, értékelése, ennek alapján a kötelelességző és a sértett közötti írásbeli megállapodás létrehozása a sérelem orvoslása érdekében. Egyeztető eljárás lefolytatására akkor van lehetőség, ha azzal a sértett, valamint a kötelelességző egyetért. A fegyelmi eljárás megindításáról szóló értesítésben a kötelelességző tanuló figyelmét fel kell hívni az egyeztető eljárás igénybevételének lehetőségére. A tanuló - az értesítés kézhezvételétől számított öt tanítási napon belül - írásban bejelentheti, ha kéri az egyeztető eljárás lefolytatását. Ha az egyeztető eljárást nem kéri, vagy ha az nem vezetett eredményre, a fegyelmi eljárást le kell folytatni.

Ha a kötelelességző és a sértett az egyeztetési eljárásban megállapodott a sérelem orvoslásában, az okozott kár helyreállításának módjában, közös kezdeményezésükre a fegyelmi eljárást a sérelem orvoslásához szükséges időre, de legfeljebb három hónapra fel kell függeszteni. Ha ez alatt az idő alatt a sértett nem kérte a fegyelmi eljárás folytatását, az eljárást meg kell szüntetni. Ha a sérelem orvoslására kötött írásbeli megállapodásban a felek kikötik azt, hogy az egyeztető eljárás során kötött megállapodást a kötelelességző tanuló osztályközösségében meg lehet vitatni, nyilvánosságra lehet hozni annak tartalmát. A házirendben meg lehet határozni az osztálynál nagyobb közösséget is, amelyben – az érintettek beleegyezésével – az ügy megbeszélésére sor kerülhet. Ez alkalmat teremthet egyfajta esetmegbeszélésre is, ahová meghívhatók iskolán kívüli szakemberek: akár rendőrök, akár gyermekvédelmi

szakemberek, vagy iskolapszichológus, attól függően, hogy az érintettek milyen körben szeretnék megbeszélni konfliktusukat és a megállapodásuk tartalmát. A sikeres egyeztetés az elkövetőt a jogkövetkezmények alól mentesíti.

A fegyelmi előtti egyeztetés során úgynevezett helyreállító (resztoratív) technikák alkalmazására van lehetőség. Az egyeztető eljárás folyamán az érintettek tulajdonképpen közös tervet készítenek a probléma megoldására. Ha az elkövető tettét beismeri, vagyis felelősséget vállal az általa okozott kárért, segíthet annak helyreállításában. Az egyeztetés során az elkövető a kár-helyreállításnak módját, a sértettel, sértettekkel együtt beszéli meg, és egy megállapodás keretében rögzítik. A konfliktuskezelés lényege, hogy az elkövető megértse azt, hogy mit tett, hogy cselekményének milyen hatása van a sértett(ek)re, hogyan lehet jóvátenni az okozott kárt, és hogyan lehet a jövőben elkerülni a hasonló helyzeteket, s a normaszegőt a közösség vissza tudja fogadni (reintegráció), mely folyamat járulékos haszna, hogy eredménye képpen megerősödnek a közösség normái. A resztoratív technikák alkalmazásának nagyon fontos szerep jut a prevenció területén is, kutatások alapján ilyen jóvátételi technikák alkalmazása hatékonyan segíthet megelőzni későbbi konfliktusok kialakulását.

Az egyeztető eljárás részletesebb szabályait, a konfliktuskezelés módját maga az intézmény alakíthatja ki, és rögzítheti a saját házirendjébe. Így lehetőség van arra, hogy az iskola a saját konfliktuskezelési módszereit saját közösségének megfelelően alakítsa ki. Az észak-európai országok iskoláiban már sikeresen működik például a kortárs mediáció: Finnországban és Norvégiában két évvel fiatalabb tanulók ügyeiben kortárs mediátor segíthet közvetíteni, ha az érintettek elfogadják jelenlétét. Az egyeztetésen ugyanígy segíthet pártatlan szakemberként a helyi gyermekjóléti Szolgálat tagja, vagy bármely olyan személy, akinek jelenlétében az érintettek (sértett, elkövető) megegyeznek. Így akár az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat mediátora is felkérhető arra, hogy az egyeztetést levezesse, moderálja a kár helyreállításának tervezési folyamatát.

A rendelet az egyeztető eljárások bevezetésével további lehetőséget biztosít az iskolák demokratikus, biztonságos működésének kialakítására. Az egyeztető eljárás rendjének megtervezése az iskolai közösségeket arra ösztönözheti, hogy saját alternatív vitarendezési módszereit, fórumait kialakítsák, és ebben akár a helyi – gyermekekkel foglalkozó - szakemberek együttműködését is igénybe vegyék.

Az OKSZ készített egy ajánlást az egyeztetéssel kapcsolatban, amelyet a honlapon lehet olvasni. Az OKSZ a házirendbe való rögzítésre ajánlja, egyrészt azt, hogy a fegyelmi eljárás megindítására jogkörrel rendelkező személy nem vehet részt az egyeztető eljáráson, másrészt csak akkor nyilvánítja eredményesnek az egyeztetést, ha a megállapodást mind a sértett, mind az elkövető aláírta és a megállapodásban rögzített jóvátétel és megbánás alkalmas arra, hogy a köteleességszegés szankcióját kiváltsa. Ezt azért fontos rögzíteni, hogy jóvátételre alkalmatlan megállapodással ne lehessen a jogkövetkezményeket megkerülni. Fontos továbbá az is, hogy az a személy, aki az egyeztetésen közvetítőként részt vett, az – ha sor kerül rá – a fegyelmi eljárásban semmilyen szerepet ne töltsön be, hogy pártatlanságához és függetlenségéhez ne férjen kétség. Szerencsés, ha a közösség képviselője, aki az egyeztetésen részt vett, szintén nem vesz részt a későbbi fegyelmi eljárásban.

Közoktatással kapcsolatos kérdések

Az érdeklődők fele jogi vonatkozást is érintő kérdésekkel keresték meg az OKSZ-t. Ezek a megkeresések azért nagyon fontosak, mert sokszor az oktatási ügy jogi hátterének megismertetésével konfliktus előzhető meg, így az ilyen irányú megkeresésekre a prevenció jegyében tájékoztatást nyújtottunk, egyrészt a kérdésben felmerült oktatási jogszabály-részletet ismertettük, másrészt kiajánlásképpen oktatási ügyintézővel foglalkozó partnereink felé irányítottuk az ügyet. Az OKSZ azonban nem vállalkozhat jogértelmezésre, jogi tanácsadásra abban az értelemben, hogy a hozzánk fordulók számára a jogérvényesítés esélyeit mérlegeljük, adott jogi eljárásban kitűzhető célokra javaslatot tegyünk. A kérdések egyik csoportja óvodai problémákkal volt kapcsolatos.

Óvodai ügyek

2010-ben két óvodai ügyben fordultak hozzánk. Az egyikben a körzetes óvoda elutasította az 5 éves sajátos nevelési igényű gyermek felvételét. A gyermek óvodai felvétele – tekintettel arra, hogy 5 éves elmúlt – kötelező. Így ha a szülő nem írja be intézménybe gyermekét, szabálysértési eljárást indíthat ellene a jegyző. Amennyiben a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye által kijelölt intézmény helyhiány miatt nem fogadja a gyermeket, a körzetes óvodának kell felvennie. Amennyiben ennek ellenére nem veszik fel a gyermeket, a szülő panasszal élhet az óvoda fenntartójánál (általában a helyi önkormányzatnál).

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban Kt.) 24. § alapján az óvoda a gyermek hároméves korától ellátja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokat is. A gyermek abban az évben, amelyben az ötödik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni. A 65. § alapján az óvodába a gyermek harmadik életévének betöltése után vehető fel. A gyermeket elsősorban abba az óvodába kell felvenni, átvenni, amelynek körzetében lakik, illetőleg ahol szülője dolgozik. Ha a jelentkezők száma meghaladja a felvehető gyermekek számát, az óvodavezető, több óvoda esetén az óvoda fenntartója bizottságot szervez, amely javaslatot tesz a felvételre. Az óvoda - beleértve a kijelölt óvodát is - köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki e törvény 24. §-a alapján köteles óvodába járni, ha lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (kötelező felvételt biztosító óvoda). A szakvéleményben kijelölt óvoda [30. § (4) bek.], ha nem látja el a kötelező felvételt biztosító óvoda feladatait, csak helyhiány miatt tagadhatja meg a gyermek felvételét. De a kötelező felvételt biztosító óvoda - ha a gyermek betöltötte a harmadik életévét - nem tagadhatja meg a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, továbbá annak a gyermeknek a felvételét, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 41. §-a alapján jogosult a gyermek napközbeni ellátásának igénybevételére, illetve akinek a felvételét a gyámhatóság kezdeményezte.

Egy másik ügyben a szülő nem talált megfelelő intézményt ikergyermekei számára. Ebben az esetben javasoltuk a szülőnek, hogy a www.kir.hu Intézményi adatok menüpontban keressen óvodát a közelben, ami olyan fejlesztéseket biztosít gyermekeinek, amelyet a szülő szeretne (<http://www.kir.hu/intezmeny/kereses.asp>).

Magántanulóság

Egy szülő keresett meg minket azzal, hogy gyermeke nem hajlandó iskolába járni. Annyira szorong, hogy az iskola miatt pszichoszomatikus tünetek jelentkeznek nála. Az iskolaföbiát a szülő a magántanulósággal próbálta volna kiküszöbölni, amit az iskola nem támogatott, de a pedagógiai szolgálat igen.

Egy másik ügyben épp az iskola próbálta a tanulót magántanulóvá kirekeszteni, hogy a vele kapcsolatos problémákat az iskolán kívül tudhassa.

A közoktatási törvény a tanuló jogok között felsorolja, hogy a tanuló joga, hogy magántanuló legyen, továbbá, hogy kérje a tanórai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését (Kt. 11. § (1) n) pont). A magántanulóság akkor is kérhető, ha a diák már nem tanköteles, a bejelentést az iskolaigazgatónak el kell fogadnia, erről írásbeli döntést hoz.

Az iskola igazgatója köteles tájékoztatni a tanulót, illetve a szülőt a magántanulói jogviszony sajátosságairól, a magántanuló jogairól és kötelességeiről. Amennyiben a tanuló magántanulóként szeretné folytatni tanulmányait, a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994.(VI.8.) MKM rendelet² 23. § (1) bekezdése alapján a szülőnek ezen szándékát az intézményvezetőnek kell bejelentenie. A bejelentést követő három munkanapon belül az iskola igazgatója beszerzi a tanuló lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálat véleményét, annak eldöntésére, hátrányos-e ez a megoldás a tanulónak. Hátrányos helyzetű tanulók esetén kötelező beszereznie a szakvéleményt. A gyermekjóléti szolgálat pedig tíz munkanapon belül köteles megküldeni véleményét az igazgatónak.

Ha az iskola igazgatója vagy a gyámhatóság, illetve a gyermekjóléti szolgálat megítélése szerint a tanulónak hátrányos, hogy tankötelezettségének magántanulóként tegyen eleget, vagy az így elkezdett tanulmányok befejezésére nem lehet számítani, az igazgató köteles értesíteni a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes önkormányzat jegyzőjét, aki dönt arról, hogy a tanuló milyen módon teljesítse tankötelezettségét (Kt. 7. § (2)). Az igazgató tehát egyoldalúan nem tagadhatja meg a magántanulóságra irányuló kérelmet. Amennyiben e jog gyakorlását a gyermek érdekeivel ellentétesnek véli, úgy a jegyzőre száll át a döntés joga. Hisz a jegyző a szabálysértési hatóság abban az esetben, ha a szülő nem teljesíti a tankötelezettséget, nem járhatja gyermekét oktatási intézménybe (lásd: egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) kormányrendelet 141. §-a).

A gyermekvédelmi intézményrendszer és a jegyző bevonása a döntéshozatalba azt hivatott szolgálni, hogy a gyermek ne kerüljön ki az iskolarendszerekből fegyelmezési szankcióként vagy egyéb probléma miatt. A magántanulói jogviszony intézményét alapvetően rendkívüli karrierrel rendelkező gyermekek számára találta ki a jogalkotó. Azon tanulók, akik kiemelkedő sport, vagy művészeti tevékenységet folytatnak, van lehetőségük magántanulóként elvégezni az általános és középiskolát. A magántanulói jogviszony kialakulásának egyik speciális esete a tanuló külföldi tanulmányai idejére létrejövő magántanulói státusz. A tanszabadság körébe tartozó jog az is, hogy a tanuló tanulmányait külföldi oktatási intézményben folytassa. A külföldi tanulmányokat folytató

² A 11/1994 MKM rendelet a továbbiakban rendelet

tanuló előtt álló egyik lehetőség, hogy tanulói jogviszonya változatlanul marad, és kéri magántanulói státuszba helyezését.

A magántanulói jogviszony kialakulásának egy másik speciális esetköre, amikor a Kt. 120. §-ának (1) bekezdése alapján a sajátos nevelési igényű tanuló³, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló⁴ szakértői vélemény alapján, vagy súlyos betegsége miatt orvosi javaslatra⁵ folytatja tanulmányait magántanulóként. E három esetben a szakvélemény előírja a magántanulóságot, vagyis az intézményvezetőnek ezt jóvá kell hagynia. Aközött, hogy valaki kérelemre, vagy szakértői vélemény alapján lesz magántanuló, magántanulói jogviszonyából más-más jogosultságok következnek.

Bizonyítványok körüli viták

Sokszor vita támad abból, ha a tanuló nem viszi vissza a könyveket az iskolai könyvtárba, vagy valamilyen más okból tartozása halmozódik fel, mire az iskola úgy szankcionálja a tanulót, hogy az év végi bizonyítványát nem adja ki, visszatartja addig, amíg a hátralék ki nem lesz fizetve. Azonban a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 27/A. §-a szerint a tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.

Mulasztás

A tanulók mulasztása mindig kardinális kérdés az iskolában, sok feszültséget szül mind a családban, mind az iskolában, mert az igazolatlan és igazolt hiányzásoknak súlyos következményei lehetnek, a nem tanköteles tanuló tanulói jogviszonya megszűnhet, a tanköteles tanuló ellen fegyelmi indítható, osztályozó vizsgára kerülhet sor, sőt, a szülőktől akár családi pótlék is megvonható az 50. igazolatlan hiányzás után, és a gyermek védelembe vételi eljárását kezdeményezi a jegyző. Ezért a vitákat, konfliktusokat megelőzve, érdemes tisztán látni a mulasztások szabályozását illetően. Ezzel kapcsolatban is többen kerestek meg minket idén.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 20. §-a rendelkezik a mulasztásokról:

(2) Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, illetve a tanuló a tanítási óráról, a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A mulasztást igazoltnak kell tekinteni, ha

- a) a szülő előzetesen bejelentette az óvónőnek, hogy gyermekét nem viszi el az óvodába,
- b) a tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére - a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra,
- c) a gyermek, a tanuló beteg volt, és azt a házirendben meghatározottak szerint igazolja,
- d) a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni.

(3) Ha a távolmaradást nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén - amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény - a

³ A tanuló lakóhelye szerint illetékes tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján SNI A vagy SNI B tanuló.

⁴ A tanuló lakóhelye szerint illetékeséggel rendelkező nevelési tanácsadó véleménye alapján beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézséggel küzdő tanuló.

⁵ Orvosi, egészségügyi szakvélemény alapján.

kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történt igazolatlan mulasztásakor, illetve ha a nem tanköteles, kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételt igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

(4) Ha a gyermek a közoktatási törvény 24. § (3) bekezdése⁶ alapján vesz részt óvodai nevelésben, és egy nevelési évben hét napnál többet mulaszt, illetve ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz órát, az óvoda vezetője, az iskola igazgatója - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban - értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőt és a gyermekjóléti szolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, illetve az iskola és szükség esetén a kollégium bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, melyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

(5) Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a harminc órát, az iskola ismételt tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri az ötven órát, az iskola igazgatója értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőt.

A mulasztásokkal kapcsolatban mikor kerülhet sor osztályozóvizsgára? Ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása eléri az iskolai nevelés-oktatás általános műveltséget megalapozó szakaszában a kettőszázötven tanítási órát, illetve a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az elméleti tanítási órák húsz százalékát, vagy alapfokú művészetoktatási intézményben a tanítási órák egyharmadát, vagy egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem osztályozható, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen. A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha az igazolatlan mulasztások száma meghaladja az igazolt mulasztások számát, és az iskola eleget tett értesítési kötelezettségeinek. Ha a tanuló a tanítási év végén nem osztályozható, tanulmányait évfolyamisméltléssel folytathatja. Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye nem volt érdemjeggyel értékelhető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.

Kt. 75. § (3) bekezdése szerint megszűnik a tanuló tanulói jogviszonya a nem tanköteles tanulónak, ha az iskola kötelező foglalkozásairól a jogszabályban meghatározott időnél igazolatlanul többet mulasztott. A tanulói jogviszony megszűnése nem mérlegelés kérdése, a törvény erejénél fogva áll be. Ez nem jelenti azt, hogy a tanuló másik iskolába nem iratkozhat be. Csupán azzal az iskolával szűnt meg e jogviszonya, ahol hiányzásai elérték a törvényes határt.

Középiskolai felvételi eljárás

Többször kérdezték szülők, mi a menete a középfokú oktatási intézménybe történő felvételi eljárás rendjének. Tájékoztatottuk a panaszosokat arról, hogy a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 8. számú melléklete

⁶ A gyermek - ha e törvény másképp nem rendelkezik - abban az évben, amelyben az ötödik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni.

rendelkezik a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjéről és a felvételi eljárás szabályairól. A legtöbb vita az írásbeli vizsgarész javítása miatt alakul ki szülők és az iskola között. Az 5.7. pont szerint ha az írásbeli vizsgakérdésekre adott megoldás értékelésére a vizsgázó észrevételt nyújt be, az igazgató gondoskodik arról, hogy másik szaktanár is rendelkezésre álljon az észrevételben foglaltak elbírálására, azt lehetőség szerint az észrevételt tevővel és az értékelő pedagógussal közösen, érdemben elbírálják. A bírálat eredményét megfelelő indokolással, írásban közölni kell az észrevételt tevővel. Ha az észrevételt tevő fenntartja észrevételét, azt az iratokkal együtt meg kell küldeni az Oktatási Hivatalnak. A hivatal három munkanapon belül köteles dönteni, és döntéséről - a kézbesítéssel egyidejűleg - rövid úton (futár, telefax, távbeszélő) értesíteni az igazgatót. Az észrevétel benyújtása és elbírálása nem érinti a tanulónak az iskola által hozott felvételi döntéssel kapcsolatos jogorvoslati jogát.

Adatvédelmi kérdések

Az iskola életét vastagon érinti az adatvédelem. Kérdésként szokott felmerülni, hogyan hirdethetők ki az eredmények (dolgozat, verseny) az iskolában, mi kerülhet fel az iskola honlapjára, mi az, amit kötelező közzé tenni az iskolapolgárok között, milyen adatokat kell szolgáltatni a gyermek-és ifjúságvédelmi felelősnek, vagy az iskolaorvosnak az igazgató felé. Egy sor olyan mindennapos kérdés, ami feszültséget szülhet szülő-iskola, pedagógus-diák között. Ezekben az ügyekben az Országgyűlési Biztosok Hivatalán belül az adatvédelmi ombudsmanhoz irányítjuk az ügyfeleket.

Családi ügyek

Idén előfordult, hogy családon belüli viszályt jeleztek irodánk felé. Ilyen ügyekben nincs hatáskörünk eljárni, csak ha oktatási problémából fakad a konfliktus. Egy szülő-gyermek közötti viszályt az OKSZ mediátora nem rendezhet el. Ezekben az esetekben az illetékes családsegítőt ajánljuk ki, illetve az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzék szakértőit.

Munkaügyi problémák

A munkaügyi konfliktusok egyik csoportja abból adódott, hogy a pedagógus bizonytalan volt abban, hogy végzettsége szerint milyen pozíciót tölthet be, és emiatt személyes ellentét alakult ki munkáltató és munkavállaló között.

Egy pedagógus azzal a kérdéssel keresett meg minket, hogy pedagógia szakos tanári oklevéllel milyen munkakör betöltésére jogosult.

Több pedagógus pedig aziránt érdeklődött, hogy a közalkalmazotti jogviszony szabályozásának mi a jogi háttere. Tájékoztattuk a panaszosokat arról, hogy munkaügyi tárgyú problémájában segítségére lehet a Szociális és Kulturális Minisztérium munkajogi tanácsadó vonala, illetve a konkrét végzettséggel kapcsolatos kérdéseikkel pedig az Nefmi Jogi Főosztályát kereshetik meg.

A tanári beosztások megszervezése olyan feladat, amely több esetben is érdeksérelmet

okozhat a munkavállalók számára, és az érdeksérelmet ilyenkor hajlamosak vagyunk egyéni munkajogi értelmezésben szemlélni. Ilyen lehet többek között a beosztás, előléptetés kérdése is, alacsonyabb besorolásba történő felvétel. Ha azonban nem mutatható ki jogsérelem, a feszültség fennmarad, pedig a munkaviszonyok széles lehetőségeket adnak – a jogszerű megoldások körében is – a kölcsönös megegyezésen alapuló, valamennyi fél számára elfogadható megoldásoknak.

Voltak olyan munkaügyi panaszok, melyekben az érdekképviselőket ajánlottuk ki a pedagógusok számára: Pedagógusok Szakszervezete, Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete. A munkaügyi perekben pedig jogi segítséget nyújthat az Igazságügyi Hivataloknál működő „nép ügyvédje”.

Természetesen olyan eset is előfordult, ahol a jogsérelem erősen vélelmezhető, ebben az ügyben a sérelmet elszenvedő fél szívesen kipróbálta volna a mediátorral való konfliktusrendezést, de a munkáltató megfenyegette, hogy ne forduljon külső segítségért. Ilyenkor nem tud segíteni a mediáció. Egyrészt nem valósul meg az önkéntesség mindkét fél részéről, másrészt a mediáció nem szolgáltatathat terepet arra, hogy a sérelmet szenvedett fél újra áldozattá váljon.

Magatartási problémák, agresszió az iskolában

2010-re ugyanúgy jellemző volt, mint 2009-re, hogy az OKSZ-hez érkező jelzésekben az iskolai/osztály konfliktust okozó gyermek magatartásával az ügyek egy részében azért volt probléma, mert a gyermek különleges nevelési igényű. A pedagógusok nehéz kezelhetőségről számoltak be, a szülők pedig legtöbbször azért keresték meg az OKSZ-t, mert sajátos nevelési igényű gyermekük, illetve magatartási problémákkal küzdő gyermeküket diszkrimináció, bántalmazás érte tanuló társaiktól.

A hozzánk érkező jelzések alapján azt állapítottuk meg, hogy az érintett tanulók joga sok esetben az információk hiánya miatt nem tud érvényesülni. Sem maguk a tanulók, sem a velük kapcsolatos közoktatási feladatot ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal ahhoz, hogy a jogszabályokban meghatározott jogokat érvényesíteni tudják. Megítélésünk szerint a feltárt hibák, és hiányosságok az oktatási szereplők jogismeretének fejlesztésével orvosolhatók.

Az ügyek egy jelentős csoportja köthető a magatartási problémákhoz, és ezeken belül ahhoz, hogy a szankciók kérdésében eszköztelennek érzik magukat az intézmények és a pedagógusok. Az eszköztelenség érzése gyakran abból adódik, hogy az érintett további szereplők (jegyző, családsegítő, gyámügy, rendőr, stb.) nem segítik, vagy nem az iskola elképzelései szerint segítik a probléma megoldását az általuk mobilizálható eszközök alkalmazásával, illetve hiányzik a felek közötti szorosabb kooperáció az eszközök alkalmazásában.

Jelentős csoportot alkot e körben a tanulók egymással szembeni sérelemkötése, az erőszakos, durva cselekmények megjelenése, de pedagógiai szempontból bizonyára ide kell sorolni a tanulók közönyét, empátiájának hiányát is. E területen látszanak leginkább a szabályozás hiányosságai is, melyek az egyes esetek megoldását nehezítik.

E körbe tartozónak tekinthetjük részben a kiközösítés különféle formáit, melyek

olykor fizikai bántalmazással is együtt járnak, máskor lelki sérüléseket okoznak a kiközösített és családja számára. Ilyen esetekben még a megállapodás ellenére is gyakran elkerülhetetlen az iskolaváltás, és az iskola számára jelentős szakmai feladat a kiközösítés kezelése. Igaz ez akkor is, amikor a kiközösített tanulóval, családdal szemben indokolt, jogos panaszok merültek fel, hiszen a kiközösítés ebben az esetben sem jelenthet jó mintát a problémakezelésre a többség számára. Az ilyen izoláció mögött nem ritkán a szülők sértettsége, a beilleszkedéssel szembeni bátorítása is áll, amelyet szintén nehéz kezelnie az intézménynek, és amely kérdésekben sikeresen működhet közre egy mindenki által pártatlannak elfogadott személy: a közvetítő.

A magatartási-, közösségi problémák egyik körének feltételezett oka, hogy a tanuló kora, érettsége (testi, szellemi, érzelmi) jelentősen eltér a csoport (osztály) többi tagjának átlagától, és az így „kilógó” tanuló viselkedése kirí, és akár akkor is deviánsnak minősül a többiek szemében, ha az más, saját korcsoportban már elfogadott (megtúrt) lenne. Az így izolálódott tanuló könnyebben lesz notórius hiányzó, verekedő, ellenszegülő, stb.

Iskola átszervezésével, szabályozásával kapcsolatos ügyek

2010-ben is több nevelési-oktatási intézmény került bezárásra csökkenő gyermeklétszám, vagy finanszírozási nehézségek miatt, ami számos érdeket sért, érint a településen. Az átszervezés mögött van, hogy az iskolai ingatlan magas értéke húzódik az oktatási szereplők véleménye szerint. Az elmúlt évek intézmény-összevonásai miatt a mamut-intézményekben sokkal több konfliktust jeleztek, és sok együttélési probléma is felmerült, pl. udvar-, vagy tornaterem-használat kapcsán.

A közoktatási törvény rendelkezései szerint a fenntartónak számos jogosítványa van a közoktatási intézmények irányításával kapcsolatban. Ezen jogosítványok gyakorlása során azonban be kell tartania a jogszabályokban előírtakat. A fenntartói irányítás részletes szabályait a közoktatási törvény 102-106. §-ai tartalmazzák. Az önkormányzat, mint fenntartó – a jogszabályok keretei között – nagyfokú önállósággal rendelkezik az intézményi struktúra kialakításában, szervezésében, döntéseit kizárólag törvényességi okokból lehet felülbírálni. Az érintettek jogainak védelmét ebben az esetben egyrészt egy kötelező eljárási szabály, a véleményük beszerzése jelenti (Kt. 102. § (3) bekezdése szerint), másrészt az a törvényi követelmény (a 4. § (7) bekezdés a) pontja szerint), hogy az oktatásról továbbra is megfelelő színvonalon⁷ kell gondoskodni oly módon, hogy annak igénybevétele a tanulónak, szülőnek ne jelentsen aránytalan terhet.⁸ Hogy az intézmény

⁷ A közoktatási törvény értelmező rendelkezései (121. § (1) bekezdés 22.) szerint megfelelő színvonalon való további gondoskodás: ha az új feltételek között folyó óvodai nevelés, iskolai oktatás, kollégiumi nevelés személyi és tárgyi feltételei megfelelnek a szabványoknak, a közoktatási törvény 1. és 3. számú mellékletében meghatározott előírásoknak, s továbbra is biztosítottak a meglévő pedagógiai szolgáltatások (pl. a nemzeti vagy etnikai kisebbségi óvodai nevelés, iskolai nevelés és oktatás a nyelvi környezetben; nem szűnik meg tagozatos oktatás, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók sajátos nevelése és oktatása, tanulási nehézséggel küzdők nevelése, oktatása) igénybevétele.

⁸ A közoktatási törvény értelmező rendelkezései (121. § (1) bekezdés 3.) szerint aránytalan terhet: ha a gyermek, tanuló az óvodai nevelést, iskolai nevelést és oktatást lényegesen nehezebb körülmények között vagy jelentős költségnövekedés mellett tudja igénybe venni, figyelembe véve a gyermek, tanuló életkorát, sajátos nevelési igényét (pl. a változás miatt a nevelési-oktatási intézmény eléréséhez szükséges időtartam

átszervezése aránytalan teherrel jár-e, ennek eldöntéséhez a fenntartónak be kell szereznie a fővárosi, megyei önkormányzat – fejlesztési tervre épített – szakvéleményét, valamint a közoktatási törvény 88. § (6) bekezdés alapján az Oktatási Hivatal által nyilvántartott Országos szakértői névjegyzékben szereplő szakértő véleményét.

A fenntartói döntések másik korlátja, hogy a közoktatási törvény 102. § (9) bekezdése alapján a július-augusztus hónapok kivételével a fenntartó iskolát nem indíthat, továbbá iskolát, kollégiumot, óvodát nem szervezhet át, nem szüntethet meg, fenntartói jogát nem adhatja át, iskolai osztályt, kollégiumi csoportot, óvodai csoportot nem szerveztethet át, és nem szüntethet meg, az iskola, kollégium, óvoda feladatait nem változtathatja meg.

A közoktatási törvény a fenntartó döntése ellen jogorvoslati lehetőséget is biztosít. A közoktatási törvény 84. § (12) bekezdése szerint ugyanis, ha a fenti jogszabályhelyekbe ütközik a fenntartói döntés, az megtámadható. A megtámadást három hónapon belül írásban kell közölni a fenntartóval. Amennyiben a fenntartó betartja a vonatkozó jogszabályokat, döntése nem jogsértő, ugyanakkor az oktatási szereplőknek komoly érdeksérelmet, konfliktusokat okozhat, ahol oktatásügyi közvetítőt vehetnek igénybe.

Bizonyos esetekben az intézmény-átszervezéshez kapcsolódó probléma abból adódik, hogy az iskola tanára, igazgatója egyben a település képviselőtestületének is tagja, politikai szerepet is betölt és ilyenkor jogi és morális összeférhetlenségi kérdések merülhetnek fel. Természetesen ez inkább a kistelepüléseken fordul elő.

2010-ben több alkalommal kerestek meg minket azzal, hogy az iskolai belső dokumentumokat vizsgáljuk át, egyrészt jogi szempontból, hogy megfelel-e a jogi szabályozásnak, másrészt alternatív vitarendezési szemszögből, miként építhető be az iskola mindennapi működésébe a mediáció, a problémák konstruktív megbeszélése, és a fegyelmi tárgyalást megelőző egyeztető eljárás. Minden iskolai belső dokumentumnál fontos, hogy az iskolapolgárok közösen alkossák, közösen vegyenek részt a szabályalkotásban és konszenzussal fogadják el. Egy rossz, jogszabályokba ütköző házirend sok konfliktust hozhat ez iskola életébe, ezért fontosnak tartjuk a prevenció szempontjából, hogy a dokumentumokat megfelelően hozzák létre az iskolák.

jelentősen megnövekszik; a nevelési-oktatási intézményt csak tömegközlekedési eszközzel, többszöri átszállással lehet megközelíteni). A nehezen megközelíthető iskola miatt több szülő is megkeresett minket, akiknek a fenti tájékoztatást adtuk, illetőleg tanácsoltuk, hogy kérjék ki a közlekedés-rendészet véleményét arról, hogy veszélytelenül megközelíthető-e az iskola.

Felsőoktatási ügyeink

Érdeklődések

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 2008-ban nevesítette az OKSZ feladatait a felsőoktatás területén. Az azóta eltelt idő lehetővé tette a felsőoktatás szereplőinek, hogy megismerjék, tudatosítsák az OKSZ jelenlétét, feladatát, szerepét a felsőoktatás rendszerében. E szerep, ahogy más közvetítői intézmények megjelenése, gyökeresen új szemléletként jelent meg az adott szakterületen, és csak nagyon óvatos közeledés volt megfigyelhető az alternatív vitarendező eljárások irányába.

2010-ben több hallgató és intézményi jogász is megkereste az OKSZ-t azzal a kérdéssel, hogy milyen esetekben, milyen felsőoktatási problémák esetén lehet igénybe venni mediációt. A hozzánk fordulókat arról tájékoztattuk, hogy minden felsőoktatásban lévő oktatási szereplő kérheti az OKSZ segítségét, legyen az hallgató, vagy oktató. Ha a felek önkéntesen vállalják, hogy szívesen leülnek egy mediátorral megbeszélni konfliktusukat, az OKSZ közvetítői küld ingyenesen a helyszínre.

Többen amiatt fordultak irodánkhoz, hogy a felsőoktatási jog- és érdekérvényesítési fórumok felől tájékozódjanak. Ilyenkor felvilágosítást nyújtottunk arról, hogy milyen esetekben kereshető meg az intézményi HÖK, a Hallgató Ügyvédje, a Doktoranduszok Országos Szövetsége, az oktatási ombudsman és természetesen az OKSZ. A felsőoktatási intézményen belüli jogorvoslati fórumokat mindig az intézményi Tanulmányi és Vizsgaszabályzat tartalmazza.

A felvételi eljárással kapcsolatos általános kérdésekben pedig a 189-es számon a Kormányzati Ügyfél-tájékoztató Központ ad tájékoztatást. Konkrét, jelentkezést érintő kérdésben az Educatio Kft. ügyfélszolgálat segíthet: 06/1-477-31-31. Illetve a Felvi weblapja: http://www.felvi.hu/felveteli/felveteli_segitseg/ugyfelszolgalat

Adminisztrációs konfliktusok

Komoly problémaként jelentkezhet, hogy az intézményekben azok a hallgatók (évfolyamok, csoportok), amelyek tanulmányaikat még a korábbi – „bolognai” rendszer előtti – szisztémában kezdték meg, és valamilyen oknál fogva elmaradásaik keletkeztek, azt nehezen tudták bepótolni. Az ilyen esetekben az intézmény egyedi megoldásai jelenthetnek megoldást, azonban addig, amíg erre nincs szükség, nem is vezetik be a megoldási formákat az intézmények. Amikor az igény felmerül, a hallgató(k) és az intézmény eltérő megoldásokat tart kivitelezhetőnek és elfogadhatónak.

Adminisztrációs problémát jelent a felsőoktatásba régebben szerzett érettséggel jelentkezők esete. Sokszor a felvételi eljárás sikeressége egy érettségi bizonyítvány Oktatási Hivatal által történő elismerésétől függ. Egy régebbi érettségi bizonyítványban olyan érettségi tantárgyak szerepelhetnek (pl. politikai gazdaságtan), amely ma már nem létezik. Kérdéses ilyenkor, hogy az ebből szerzett érettségi, részét képezi-e a felvételi pontszámításnak. Ez az Oktatási Hivatal hatáskörébe tartozik (www.oh.gov.hu)

Szintén technikai jellegű kérdés a tantárgyak és a vizsgák internetes felületen való felvétele. Előfordult egy felsőoktatási intézményben, hogy a kötelező órákat a diákok azért nem tudták felvenni, mert nem hirdettek elég helyet. Ilyenkor az ügy felülvizsgálatra a dékáni hivatalhoz kerül, a dékáni határozat pedig általában a felülvizsgálati bizottságnál támadható meg (az intézményen belüli fellebbezési fórumok a Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban olvashatók, ami minden intézményben egyedi dokumentum). Kedvezőtlen döntés esetén pedig az oktatási ombudsmanhoz lehet fordulni.

Hallgatók felsőoktatási tanulmányaik alatt több esetben felmerülhet külföldi végzettség, külföldi felsőoktatási intézményben töltött hónapok beszámítása a hazai felsőoktatási tanulmányokba. Ezzel a kérdéssel az Oktatási Hivatal Magyar Ekvivalencia és Információs Központja foglalkozik (www.ekvivalencia.hu).

Szintén adminisztrációs probléma szokott lenni az államilag támogatott félévek kiszámítása. A támogatott félévek száma 12-re változott, erről bővebb információ olvasható a www.felvi.hu weboldalon.

Betegség, fogyatékoság, speciális körülmények iránti igények

A különleges nevelési igényű hallgatók a felsőoktatásban is kedvezményeket élvezhetnek mind a felvételi eljárásban mind a különféle értékelések során. A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 44. §-a, valamint a törvény végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. Rendelet 19. §-a alapján a felsőoktatásba történő felvételi eljárás során kedvezmények csak a sajátos nevelési igényű gyermekek számára járnak a tanulási képességet vizsgálói szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján, vagyis a beilleszkedési, tanulási, magatartási problémákkal rendelkezőknél számukra ilyen kedvezmények nem járnak nevelési tanácsadói véleményre. Ha a tanulónak középiskolában nem volt szakvéleménye, a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet 29. § (12) szerint a sajátos nevelési igény megállapításának kérdésében a Szakmai Szolgáltató Intézmény jár el: Eötvös Loránd Tudományegyetem Gyakorló Gyógypedagógiai és Logopédiai Szakszolgálat, Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai-Szakmai Szolgáltató Intézmény. A szakmai feladatra jutó folyó kiadásokból fakadó költségeket a vizsgálatot kérő, felnőttoktatásban részt vevő tanuló viseli.

Különlegesen érzékeny témakör a különféle akadályoztatások kérdése. A felsőoktatási tanulmányok sajátos határidőket, alkalomhoz, helyszínhez kötött beszámolási formákat és gyakorlatokat igényelnek. E teljesítések ugyanakkor átmeneti betegség, vagy tartós fogyatékoság okán jelentős akadályokba ütközhetnek, felvetve annak a lehetőségét, hogy az addigi befektetések hiábavalókká válhatnak, a tanulmányok befejezése ellehetetlenül. Másik oldalról az intézmény aggálya szerint a hiányosságok lehetetlenné teszik az adott szakma gyakorlását. E kérdések egyeztetésében rendszerint belép az egyenlő bánásmód

sérelmének vélelme, és az Egyenlő Bánásmód Hatóság bevonására is sor kerül. Az OKSZ az EBH-val kialakított szakmai együttműködése révén ilyen esetekben is tudott segíteni a felek közötti kommunikáció javításában, illetve a kölcsönösen elfogadható megoldás keresésében.

Ügyeink statisztikája

Az esetek összetételével kapcsolatban elmondható, hogy 2010-ben tovább nőtt azoknak az ügyeknek az aránya, ahol valamilyen magatartási, fegyelmi probléma tette szükségessé az OKSZ igénybevételét, többnyire **bonyolultabb, összetettebb ügyek esetén**, amelyeknek rendszerint már valamilyen előtörténetét is figyelembe kellett venni. Ilyen előtörténetben a felek már általában kipróbáltak más fegyelmezési, büntetési formákat, azonban nem jutottak megnyugtató eredményre, s valamilyen „patthelyzet” alakult ki. Az ilyen kiinduló problémából keletkező ügyekben részben „klasszikus” jóvátételi egyeztetésre került sor, részben az intézmény tanácsadás formájában vette igénybe az OKSZ közvetítőjének szolgáltatását, mely lehetett telefonos, vagy helyszíni konzultáció formájában.

A kérdések között sok volt a jogi témájú, amelyek főleg a munkaügy területéről érkeztek, de nem jogi tanácsadásra irányultak, hanem a vitarendezés lehetséges gyors és költség-hatékony formáira. A **munkaügyi** problémák 2010-ben is élesebb konfliktusokat tartalmaztak, amelyek már erősen eszkalálódott fázisban kerültek az OKSZ elé. 2010-ben kevesebb volt a **felsőoktatási** ügyek száma,

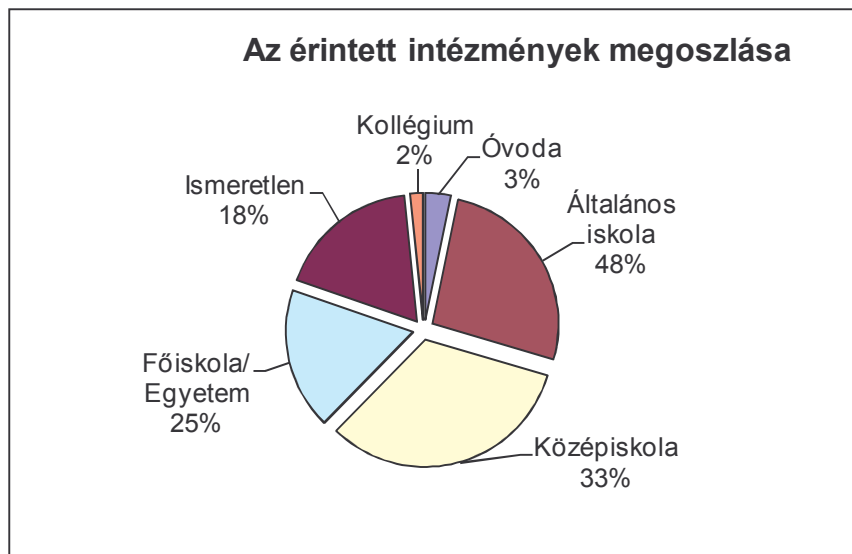
Az ügyek keletkezése az oktatási szereplő jelzése alapján

Pedagógus	31 db
Szülő/szülői szervezet/családtag	19 db
Hallgató/tanuló	12 db
Fenntartó	2 db
Ifjúság- gyermekvédelmi felelős	4 db
Gyermekjóléti szolgálat	1 db
Felsőoktatási intézménnyel szerződésben álló bérlő	1 db
főiskola jogásza	1 db
Egyéb	6 db

Az ügyek kezdeményezői legnagyobb arányban 2010-ben is a pedagógusok voltak, és ez jelzésértékű abból a szempontból, hogy az ő szerepük igényli leginkább az eljárás alkalmazását és megismertetését is, amire nagy szükség lenne a pedagógusképzésben, és a továbbképzésekben egyaránt. Nagy számban voltak 2010-ban olyan esetek, ahol a pedagógus a konfliktushelyzet értelmezésében, lehetőségeinek feltérképezésében, a tárgyalás kezdeményezéséhez várt segítséget, és ha ezek áttekintésében, a lehetséges

lépések végiggondolásában segítséget kapott, már nem feltétlenül kellett a közvetítői eljárást megkezdeni, hanem maguk is meg tudták oldani a problémákat. Az OKSZ szerepe ilyen esetekben nem a vita tárgyának szakmai részére irányul, hanem a vitás helyzet megítélésére, arra, milyen konfliktuskezelési lehetőségek vannak, illetve milyen jogérvényesítési fórum elé érdemes vinni az ügyet. Az ilyen helyzetekben gyakran kaptak a pedagógusok jogi segítséget az OKSZ jogász munkatársaitól.

Az érintett intézmények megoszlása

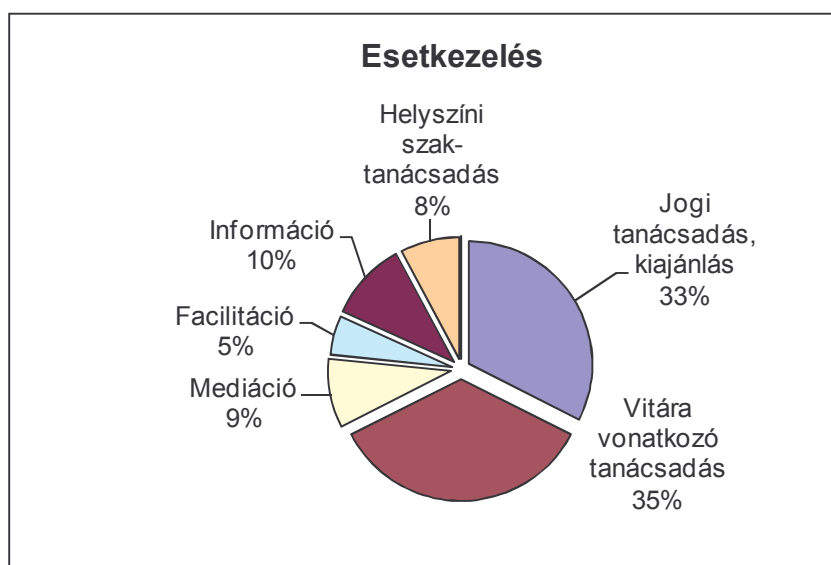

Az érintett intézmények típusa szerinti megoszlása jól jelzi, hogy továbbra is a közoktatási területek vannak túlsúlyban, ez a tapasztalat már korábban felvetette az oktatásügyi közvetítés közoktatási területre vonatkozó magasabb szintű szabályozásának indokoltságát, külön rendeletben való szabályozását, amelynek jogalkotási egyeztetései már zajlanak, de sajnos mindeközéig nem került sor az oktatásügyi közvetítői Szolgálatról szóló rendelet hatályba léptetésére. A jogi szabályozottság megvalósult annyiban, hogy az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálathoz fordulás joga mára rögzítésre került a közoktatási törvényben.

A felsőoktatási intézmények ma már jobban igénylik az alternatív vitarendezési eljárások alkalmazását (kevésbé felkészültek ezen eljárások használatára), mint a korábbi években, több felsőoktatási konfliktust jeleztek az OKSZ-nél.

Magyarázatra szorul, hogy egy igen gyakori érintett intézménytípus, a fenntartók csoportja, miért nem szerepel ezen az ábrán. Az ügyek jelentős arányában - mintegy negyedében - érintett az oktatási intézmény fenntartója, de az ábrában feltüntetve eltakarná azt a megoszlást, hogy milyen intézmény fenntartójáról van szó (óvoda, általános iskola, stb.). Fontos meglátásunk, hogy egyre kevésbé tapasztalunk tartózkodást a fenntartók részéről, és több, jellemzően a legnagyobb horderejű ügyekben fordultak hozzánk. Ilyennek tekinthetjük, amikor egy település oktatási szerkezetének, oktatási intézményrendszerének átszervezése a kérdés, több, vagy valamennyi intézmény részvételével.

Az esetek kezelése, alkalmazott eljárás

Az esetek kezelésének módja tekintetében elmondható, hogy az alternatív vitarendezési eljárások közül a (vitára vonatkozó) tanácsadás a meghatározó a Szolgálat vitarendezési tevékenységében.

Facilitáció (tárgyaláskönnyítés, tárgyalássegítés)

A facilitáció egy konfliktuskezelési módszer, amely során egy külső, semleges személy – a facilitátor – segít a csoportnak a döntéshozatalban, a probléma meghatározásában és megoldásában. A facilitátor a (csoportos) döntéshozatal, a problémamegoldás folyamatát teszi hatékonyabbá. Fontos ugyanakkor, hogy magát a döntést a résztvevők hozzák meg. A facilitálás szó legszűkebb értelemben véve ülések, megbeszélések levezetését jelenti. A facilitálás nem az ülés megnyitáskor kezdődik, a megfelelő előkészítés is a folyamat része. A facilitátor az ülésen egyenlő lehetőséget biztosít a konfliktusban álló felek részére megszólalásra, a vélemények és gondolatok kifejtésére, figyelemmel kísérve a résztvevők viszonyait, konfliktusait és kommunikációs mintáit. A facilitálás a demokratikus döntéshozatal és a többirányú kommunikáció eszköze. Akkor eredményes, ha a felek között nincsenek áthidalhatatlan ellentétek, a konfliktus nem szegregált, a felek még kommunikálnak egymással. A facilitáció kevésbé strukturált folyamat, mint a mediáció. A facilitátort titoktartási kötelezettség terheli.

Közvetítés (**mediáció**)

A mediáció szintén egy konfliktuskezelő módszer, speciális kommunikáció a konfliktusban álló felek között, mely kommunikációt egy pártatlan, konfliktuskezelésben jártas személy, a mediátor irányítja. A közvetítés olyan sajátos permegelőző, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy (közvetítő) bevonásával a felek közötti vita rendezése, megoldást tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása.

A mediátor nem dönt, nem foglal állást, nem ad tanácsot, nem nyilvánít véleményt a felek közötti konfliktusban, a döntés jogát és felelősségét a résztvevők kezébe adja.

A mediáció akkor segít, amikor a zsákutcába jutott tárgyalások esetén a vitában résztvevő felek nem hajlandók vagy nem képesek közvetlenül tárgyalni, és ebből következően megállapodni sem, tehetetlennek érzik magukat. A mediációs folyamat során a felek a mediátor segítségével tisztázzák a megoldásra váró kérdéseket, megvizsgálják az egyéni és kölcsönös érdekeket, és ezek figyelembevételével jutnak el a megegyezéshez. A közvetítő (mediátor) pártatlan, titoktartás kötelezi ugyanúgy, mint a facilitátort.

A mediáció sokban hasonlít a facilitációra, de a mediáció során sokkal több konfliktusra, érzelmi feszültségre, nehéz helyzetre lehet számítani. A facilitáció viszont a mediációnál tágabb körben alkalmazható, a feszültség alacsonyabb szintjén.

A mediátor szorgalmazza a kapcsolat felvételét és a tárgyilagos hangvétel kialakítását. A higgadt, tényeken alapuló megközelítés nem engedi, hogy a felek régi játszmákat folytassák, és érveiket unalomig ismételgessék. A helyzet mindkét féltől rugalmasságot, konstruktív hozzáállást és konkrét vállalásokat kíván. A mediáció tehát nem más, mint strukturált, probléma-feloldásban járatos szakember vezetésével történő megbeszélés.

A mediáció formálisabb, mint az úgynevezett békéltetés. Az **egyeztetés** (békéltetés) olyan közös megbeszélés, amely kevésbé formális szabályok szerint zajlik, mint a közvetítői eljárás, valamennyi érintett fél részt vesz benne (előfordul, hogy nem egyszerre). Ide sorolhatjuk azokat az eseteket, ahol nem kifejezett konfliktus váltja ki a kezdeményezést, hanem az együttműködés javításának igénye. Szokás az ilyen részvételt adott feltételek fennállása esetén moderálásnak is nevezni.

Azokban az esetekben, amikor egyeztetésre került sor, a konfliktus megnyugtató módon rendeződött.

A tárgyalási napok számát tekintve az ügyek fele 1 napos tárgyalást kívánt meg, azonban az összetettebb ügyeknél általában 2 megbeszélésre került sor. A tárgyalási napok között jelentős időráfordítást igényel a tárgyalások előkészítése, a felekkel folytatott külön megbeszélések, a szakértőkkel folytatandó konzultáció. Ilyen szakértői segítséget gyakran kapunk a Nefmi munkatársaitól, vagy más minisztériumok állami szervezetek (Oktatási Hivatal, Igazságügyi Hivatal, Egyenlő Bánásmód Hatóság, stb.) munkatársaitól.

Olyan ügyekben, ahol csak **tanácsadás** a feladat az ügy bonyolultságától függően lehet egy, de több telefonhívás is az ügy kezelésére szánt idő. Több esetben az OKSZ-t tanácsadói minőségében kérték föl a vitás felek, és ezek az ügyek a tanácsadás pontban

szerepelnek.

Ha a panaszosok csupán **információt** kértek általában elég volt egy alkalom is az ügy rendezésére.

Kiajánlásra nagy tömegben a jogi tanácsadást követően került sor, ahol a felek valamilyen jogsérelmet szerettek volna mindenképp jogi úton érvényesíteni. Ilyen kor az ügyben hatáskörrel rendelkező intézményt ajánlottuk ki.

Távolabbi céljaink

Az oktatáspolitikai célja, hogy az oktatási ügyekkel foglalkozó szervek költségvetését csökkentse, mégis az iskolai erőszak megfékezésére hathatós lépéseket tegyen. Jelenleg probléma az, hogy oktatási ügygel foglalkozó intézményekhez érkezik egy sor olyan panasz, ami az ügyszámot feleslegesen duzzasztja, hathatós megoldása mégsem lesz, holott konfliktuskezeléssel talán kezelhető lenne. Fontos ezért, hogy az oktatási panaszokat felvevő intézmények, hatóságok először mediációra küldjék azokat az ügyeket (ajánlják fel az alternatív vitarendezés lehetőségeit), amelyekben a konfliktuskezelés segíthet. Fontos a mediáció hathatósabb népszerűsítése és a professzionális, szándékolt ügyterelés és terelő mechanizmusok kiépítése.

Az elmúlt évek tapasztalatai

Szeretnénk, ha tovább nőne a mediációt igénylő esetek száma, és azok megállapodással zárulnának, valamint ha az OKSZ honlapja olvasottabbá, a szolgáltatás ismertebbé válna az oktatási szereplők körében.

Az OKSZ munkatársai segítik az OFI Alternatív vitarendezési projektjét. Cél, hogy a projekt végeredményeképpen az OKSZ szolgáltatása kiépüljön az országban és szervezetileg megerősödjön, ehhez az OKSZ segítséget nyújthat a projekt mentorálási rendszerének kiépítésében, a projektben végzett mediátorok támogatásában.

A jövőben szeretnénk az OFI informatikusaival az OKSZ elérhetőségét javítani a diákok számára, és ezzel megkönnyíteni számukra a szolgáltatás igénybe vételét.

Tervezzük továbbá, hogy az egyetemi szintű tanárképzésbe és tanár-továbbképzésbe együttműködési megállapodás keretében szakmai tapasztalatainkat bevonjuk.

Véleményünk szerint oktatáspolitikai szempontból elengedhetetlen a gyerekekkel foglalkozó szakemberek (pedagógiai szakszolgáltatás, gyermekvédelmi szakemberek, rendőrség bűnmegelőzési, ifjúságvédelmi szakemberek, civil szervezetek) helyi és kistérségi szintű együttműködése, ezért ennek elősegítésében aktív részt kívánunk vállalni 2011-ben is.

Az OKSZ szabályozásának hiánya erősen érezhető a Szolgálat működtetésében, a szenzitív

adatok kezelésének területén, valamint a munkaügyi tárgyú konfliktuskezeléseknél, ahol az OKSZ-t igénybe vevő felet semmilyen garancia nem védi a munkáltatója felől érkező fenyegetésekkel szemben.

Budapest, 2011. szeptember 19.

Statisztika

az Oktatásügyi Közvetítői Szolgálat 2010. évi eseteiről

Ügyek száma

Közoktatás	64 ügy
Felsőoktatás	13 ügy
Összesen:	77 ügy

Bevont intézmények

OKM/Nefmi Közoktatási főosztály	12 ügyben
Oktatási Ombudsman	10 ügyben
SZMM	4 ügyben
Oktatási Hivatal	4 ügyben
OBH	3 ügyben
OKM/Nefmi Felsőoktatási Főosztály	3 ügyben
Igazságügyi Hivatal	3 ügyben
Felvi.hu kiajánlása	3 ügyben
PSZ/PDSZ	1 ügyben
HÖK	1 ügyben
családsegítő szolgálat	1 ügyben
EBH	1 ügyben
NSZFI	1 ügyben
tanulási képességet vizsgáló biz. kiajánlása	1 ügyben
MSZOE	1 ügyben
Zöldszámról érkezett:	7 ügy
OFI Alternatív vitarendezési projektből érkezett:	6 ügy

Esetkezelés

Telefonos, e-mail-es jogi tanácsadás, kiajánlás	25 db
Vitára vonatkozó tanácsadás	27 db
Mediáció	7 db
Facilitáció	4 db
OKSZ felől érdeklődött, információ	5 db
Helyszíni szaktanácsadás	6 db
Érdeklődés képzésekről, bizonyítvány-kiállításról - kiajánlás	3 db

Intézmény típusa

Általános iskola	16 db
Középiskola	20 db
Kollégium	1 db
Főiskola/egyetem	13 db
Óvoda	2 db
ismeretlen, nem releváns	11 db

Kezdeményező

Pedagógus	31 db
Szülő/szülői szervezet/családtag	19 db
Hallgató/tanuló	12 db
Fenntartó	2 db
Ifjúság- gyermekvédelmi felelős	4 db
OKSZ	2 db
az OFI pécsi regionális irodájának vezetője	1 db
Gyermekjóléti szolgálat	1 db
Főiskolával szerződésben álló bérlő	1 db
rendőr	1 db
főiskola jogásza	1 db
diákjog.hu	1 db
ismeretlen	1 db

Ügyek helyszíne

Budapest	19 db
Pest-megye	4 db
Alföld	13 db
Dunántúl	14 db
Észak-Magyarország	12 db
Nincs adat	15 db
Vidék	43 db
Budapest	19 db
Összesen:	77 db

MELLÉKLET a 2010. évi beszámolóhoz

Az OKSZ munkájának és az alternatív vitarendezés szemléletének megismertetése, alkalmazásának, oktatásának elősegítése

Dátum	Rendezvény	Részvétel
2010. 01. 19.	OITH mediációs munkacsoport	Részvétel: Krémer András
2010. 01. 22-23.	Educatio kiállítás	Részvétel: Krémer András, Sárközi Gabriella, Kalányos Zsolt
2010. 01. 26.	MKDSZ megbeszélés	Részvétel: Krémer András
2010. 01. 27.	XIX. ker. Gyermejjóléti Szolgálat	Intézménylátogatás: Sárközi Gabriella
2010. 01. 27.	Pécs	Előadás tartása: Krémer András
2010. 02. 04.	Radio Q	Részvétel: Krémer András, Kalányos Zsolt
2010. 02. 22.	10 éves az Oktatási Ombudsman Konferencia	Részvétel: Kalányos Zsolt
2010. 03. 02.	Radio Q	Részvétel: Krémer András, Kalányos Zsolt
2010. 03. 11.	OSZÉT-OKM egyeztetés	Előadás tartása: Sárközi Gabriella, Részvétel: Kalányos Zsolt
2010. 03. 23.	OPKM: OFI - Alternatív vitarendezési Konferencia	Előadás tartása: Sárközi Gabriella, Részvétel: Kalányos Zsolt
2010. 03. 31.	MKDSZ megbeszélés	Részvétel: Krémer András
2010. 04. 13.	Kispesti Gyermejjóléti Szolgálat	Előadás tartása: Sárközi Gabriella
2010. 04. 18.	Mogyoród DÖK-parlament előkészítő ülése az IKF rendezésében	Előadás tartása: Sárközi Gabriella, Kalányos Zsolt, Krémer András
2010. 04. 22.	Igazságügyi Hivatal megbeszélés	Részvétel: Krémer András
2010. 04. 26.	„A közoktatás modernizációja” nyitókonferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 04. 27.	OITH mediációs munkacsoport	Részvétel: Krémer András
2010. 05. 11.	Magyar Kriminológiai Társaság	Előadás tartása: Krémer András
2010. 05. 13.	Hotel Aréna, „Életvezetési és szociális kompetenciák fejlesztésének lehetőségei az iskolában”	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 05. 19.	Székesfehérvár: Helyreállító igazságszolgáltatás c. konferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella, Krémer András
2010. 05. 20.	MTA - Szárny és Teher konferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 05. 27.	Battonya oktatási konferencia	Előadás tartása: Krémer András
2010. 05. 28.	Országos Mediációs Egyesület konferencia	Előadás tartása: Krémer András
2010. 06. 03.	Athe Sam Fesztivál „Találkozások” Kerekasztal	Előadás tartása: Krémer András
2010. 06. 08.	OITH mediációs munkacsoport	Részvétel: Krémer András
2010. 06. 15.	MTV2 Nappali c. műsor	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 06. 14.,	Hospitálások, szakmai	Részvétel: Sárközi Gabriella

21., 23., 28., 30., 07. 05.	együttműködésről megbeszélések a fővárosi Igazságügyi Hivatalban	
2010. 06. 21.	Balassagyarmat, Városi Bíróság	Előadás tartása: Krémer András
2010. 06. 25.	Szeged, Városi Bíróság	Előadás tartása: Krémer András
2010. 06. 30.	Bírói Akadémia	Előadás tartása: Krémer András
2010. 07. 05.	OITH mediációs munkacsoport	Részvétel: Krémer András
2010. 07. 30.	Polgármester Akadémia	Előadás tartása: Krémer András
2010. 08. 27.	Hódmezővásárhely, Konferencia és tanévnyitó	Részvétel: Krémer András
2010. 08. 31.	OITH mediációs munkacsoport	Részvétel: Krémer András
2010. 09. 25.	ESHA Nemzetközi Konferencia	Előadás tartása: Sárközi Gabriella
2010. 09. 27-28.	Észak Rajna Vesztfália igazságügyi képviselőivel a közvetítői tevékenységgel kapcsolatos munkamegbeszélés	Részvétel: Krémer András
2010. 10. 01.	Iskolai klíma – Kihívások és válaszok a szakképzésben c. konferencia	Szekció tartása Az alternatív vitarendezés szakiskolai projektje címmel: Sárközi Gabriella
2010. 10. 11.	MTV2 Nappali c. műsor	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 10. 15.	Ügyvédi Kamara	Részvétel: Krémer András
2010. 10. 18.	OME	Részvétel: Krémer András
2010. 10. 26.	MKDSZ	Részvétel: Krémer András
2010. 10. 27.	Pressley Ridge Konferencia	Részvétel: Krémer András
2010. 11. 5-6.	X. Neveléstudományi Konferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 11. 09.	Miskolc Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának szakmai napja az iskolai konfliktuskezelésről.	Előadás tartása: Sárközi Gabriella
2010. 11. 09.	MKDSZ	Részvétel: Krémer András
2010. 11. 12.	OPKM-ben IKF és OKSZ-konferencia	Előadás tartása: Krémer András
2010. 11. 11.	OBH- gyermekvédelmi konferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 11. 15.	Corvinus Egyetem	Előadás tartása: Krémer András
2010. 11. 16.	OITH	Részvétel: Krémer András
2010. 11. 17.	Commitment konferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 11. 30. – 2010. 12. 01.	FMFPI – ParaDigmaVáltás c. konferencia	Részvétel: Sárközi Gabriella
2010. 12. 10.	éves OFI-konferencia	Részvétel: Krémer András, Sárközi Gabriella

A Rádió Q-val kapcsolatfelvétel történt 2010-ben, Krémer András és Kalányos Zsolt két műsorban szerepelt. 2010-ben Sárközi Gabriella kétszer vett részt az MTV2 Nappali c. műsorban iskolai agresszió témakörben.

A rendezvényeken kívül számos írott publikáció jelent meg az OKSZ-ről, részben az előadások írott változataként, részben a sajtó vagy a rendezők által készített ismertetésként, illetve más közzététel formájában. Az OKSZ munkatársainak szakmai elismertségéhez számos cím, tagság, publikációk járulnak hozzá.